

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, מבעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואור רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות. שתי קבוצות של טעמים תחתונים המובילות תבנית סוגרת דיבור. תבנית **דרנא תביר [מרכא] טפחא** תפקיד תדיר הוא קבוצת פרטים קשורים בנושא מסוים אשר לכתחילה חל על כל אחד הענין או ההלכה הנידונים או הם מצטרפים ביחד לגבי הנושא או ההלכה הנידונים. תבנית **מרכא תביר [מרכא] טפחא** תפקיד תדיר הוא קבוצת פרטים קשורים בנושא מסוים אשר לכתחילה לא חל על כל אחד הענין או ההלכה הנידונים או הם לא מצטרפים ביחד לגבי הנושא או ההלכה הנידונים.

1.1 שמות פקודי לח, כא
שמות תצוה כת, ס [טו] ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפר תעשנו זקב תכלת וארנמן ותולעת שני ושש משור

תעשה אתו: [טז] רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו:
[כ] והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משפצים זקב יהיו במלואתם:
שמות תצוה כת, כ: והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משפצים זקב יהיו במלואתם:
שמות תצוה כת, כא:
והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה על שמתם
פתוחי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שקבט:

שמות פקודי לט, פ [ח] ויעש את-החשן מעשה חשב כמעשה אפר זקב תכלת וארנמן ותולעת שני ושש משור:
[ט] רבוע יהיה כפול עשו את-החשן זרת ארכו וזרת רחבו כפול: ...
[יג] והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוספת משפצת זקב במלואתם:
שמות פקודי לט, יד:
והאבנים על-שמות בני-ישראל הנח שתים עשרה על-שמתם
פתוחי חתם איש על-שמו לשנים עשר שקבט:

פי' **רש"י** ב- (**שמ' תצ' כח, כב**) **משפצים זקב יהיו הטורים במלואתם** - מוקפין משבצות זקב בעומק שיעור שיתמלא בעובי האבן; זהו לשון **במלואתם**. **[כשיעור מלוי עביין של אבנים יהיה עומק המשבצות, לא פחות ולא יותר]** בגירסת הכת"ר הממוחשב.
בעה"ט השוה **אדם פטרה וגו' (לט, י)**; לנאמר בנביא (**יחזקאל כח, יג**) **בערן גן-אלהים היות כל-אבן יקרה מסכתא אדם פטרה** (והלהם תרשיש שהם וישפה ספיר נפך וקרבת וזקב מלאכת תפיד ונקב"ד כך ביום הפראך כוננו:) מלמד שנודמנו להם אבני אפור מגן עדן.
טט: אלו **והאבנים** שב(**שמ' תצ' כח, כא; פקודי לט, יד**)

רבינו בחיי ביאר על (**שמ' תצוה כח, טו**) **והאבנים** ודע כי נמצא כתוב בספרי חכמת הטבע, כי כל האבנים היקרות שהם עקריות ושרשיות אינן אלא י"ב והם אבות לכל שאר האבנים, וכל השאר מיניהם ענפיהן ותולדותיהן. ומכאן למד **התורה"מ** כי האבנים האלו הם שרש כל האבנים השוכות בעולם.
רבינו בחיי וראיתי בספר האבנים שחברו הפילוסוף, שהאבנים צריכות טהרה, וידוע מסגולתם שהנושא אותם בטומאה יתבטל כחם אלו או יחלש, ואם ישוב ויטהר תחזור האבן לכחה הראשון כבתחלה, והסכה והטעם בזה לפי מעלות רוחניות הכח העליון שהאבן מושכת ממנו שהוא מדבק בטהרה ומתרחק מן הטומאה,
רבינו בחיי (**שמ' תצוה כח, כ**) **משפצים זקב יהיו במלואתם**. כלומר האבנים יהיו במלואותם משובצים זקב, והכתוב יצוה שיהיו האבנים על הזהב והאותיות על האבנים, והיו שבעים ושתים אותיות כנגד שבעים ושתים שמות. ... **והאבנים** היקרות למעלה מן הזהב **והאבנים** בסיס לאותיות, וכן דרך לעשות בסיס מן הנקלה לנכבד ואם כן האותיות עקר הכל שבהם נברא העולם שכל הקנינים נמצאים בו:
והאבנים - תלישא-גדולה, ענין של מחיצה, ע"פ **תורה שלמה מילואים**, באבני החושן היו כתובים בכל אבן שם השבט ותחומו,

(כח, כא) **והאבנים** - תלשא, (**לט, יד**) **והאבנים** - תלשא, כל אחד מהם בא ללמד תפקיד תלשא משלו, ועשוי ללמד אלפניו ולאחריו, כך שעשויים להיות כאן כארבעה תפקידי תלשא. נזכיר כי בין תפקידי תלשא - תרסא לדרוש שיעורין, חציצין, מחיצין, בעל בחינה נעלה, מקור.
לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער, כי כל אחד מטעמי התלשא (תלישא גדולה) במלים (**כח, כא**) **והאבנים** - תלשא, (**לט, יד**) **והאבנים** - תלשא, בא ללמד תפקיד תלשא משלו, ועשוי ללמד אלפניו ולאחריו, כך שעשויים להיות כאן לפחות ארבעה תפקידי תלשא. נזכיר כי לפי ההשערה בין תפקידי תלשא - תרסא לדרוש שיעורין, חציצין, מחיצין, בעל בחינה נעלה, מקור. וכך מתקבלים מהפירושים שהובאו לעיל תפקידי טעמי תלשא בשני הפסוקים:
א. בחינה נעלה של אבנים שהם שורש כל אבני העולם (אפשר כי א ו-ב הם ענין אחד)
ב. בחינה נעלה של אבנים מושכות מעלות רוחניות מכח עליון, אבל לא לעצמם אלא מפני שנושאים האותיות שבהם נברא העולם ובצירוף עם כהן גדול טהור והשמות הקדושים באורים ותומים מגלים דבר ה'.
ג. נציע ש-**והאבנים** (**כח, כא**) המלה מלמדת לכתוב לפניה ואלו הן הפסוקים המפרטים את אבני החושן המשפט (**כח, טו - כ**). ההשערה היא שטעם תלשא מלמד על כעין שיעור שעל אבני החושן נחקקו בפתוחי חותם שבעים ושתים אותיות שמאירות תשובות (שמות האבות, שמות השבטים, המלים "שבטי יה"). מספר ע"ב בא כנגד שבעים ושתים שמות הכתובים בקלף שהוכנס בין כפלי החושן (ע"ב השמות הכתובים בקלף כל אחד בן שלוש אותיות, כאשר כל אות יוצאת בסדר מסוים מאחד משלושה פסוקים ב-**(שמ' בשלח יד, יט - כא)** שבכל אחד ע"ב אותיות, אות מכל פסוק).
ד. נציע השערה שטעם מלת **והאבנים** (לט, יד) תלשא בתפקיד שיעור מלמד לכתוב לפניו אלה פסוקי שיבוץ אבני בחושן (לט, ח - יג) ובא ללמד **שיעור מלוי עביין של אבנים יהיה כעומק המשבצות, לא פחות ולא יותר** ע"פ (**רש"י עה"ת כח, כ**) בגירסת הכת"ר הממוחשב. אבל אפשר שזה נלמד מהכתוב עצמו, לכן אפשר להוסיף דרך הלימוד שב(ה).
ה. תלשא בתפקיד מחיצות - תחומי השבטים היו כתובים באבנים (**תורה שלמה**). טט - אותיות אלו לא נספרו בע"ב אותיות וכנראה לא האירו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוותו האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, מעמעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניני מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש'ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

רבינו בחיי (שמ' תצוה כח,ל) וכלל הדבר באורים ותומים שהיו שמות קדושים, מכחם ידע הכהן העתיד וישמיע לכל שואל הבאות, והשמות האלה שני חלקים: האחד מכחם יאירו אותיות השבטים הקבוצים באבני חושן והם הנקראים "אורים" בהיותם מאירים לעיני הכהן, השני מכחם יבא בלב הכהן שידע להצמיד ולחבר האותיות ולהציא התיבה מהם כדי שיהא מכויין בתשובת השאלה, ומכח השמות האלה היה לב הכהן תמים בידיעת האותיות, וברוח הקדש שבו יבא בלבו כי זה **תבורן וסדרן** והם הנקראים "תומים" ושני חלקי השמות הקדושים האלה הנקראים "אורים ותומים" על שם פעולתם היו נתונים בן כפלי החושן, כי על כן היה כפול, ... והענין היה מדרגה ממדרגות רוח הקדש למעלה מבת קול ולמטה מן הנבואה.

בבלי יומא עג,ב

רבי יוחנן אומר: בולטות, ריש לקיש אומר: מצטרפות. - והא לא כתיב בהו צד"י! - אמר רב שמואל בר יצחק: אברהם יצחק ויעקב כתיב שם. - והא לא כתיב טי"ת! - אמר רב אחא בר יעקב: שבטי ישורון כתיב שם. מיתביבי: כל כהן שאינו מדבר ברוח הקדוש ושכינה שורה עליו - אין שואלין בו, שהרי שאל צדוק ועלתה לו, אביתר ולא עלתה לו, שנאמר (שמואל ב' טו) ויעל אביתר עד תם כל העם וגו'. - סיועי הוה מסייע בהדייהו.

רש"י מסכת יומא דף עג עמוד ב

שמאירין את דבריהם - מפרשים את דבריהן. **משלימין את דבריהן** - כדאמרן: אין גזירתן חוזרת. **סיועי הוה מסייע** - כהן כהדי אורים ותומים, הלכך אם כהן כשר היה וראוי לשרות שכינה עליו האותיות בולטות או מצטרפות על ידו כשנשאלין בו, ואם לאו לא בולטות ולא מצטרפות.

שמ' תצוה כח,כא ו**האבנים תהיין** - אולא-גרש **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** - דרגא תבר מרכא טפחא, **על-שמותם**

התבנית דרגא תבר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שעל כל אחד מהם חל הענין המדובר או שמצטרפים לענין אחד.

שמות פקודי לטי,יד ו**האבנים על-שמות** - קדמא **בני-ישראל הנה שתים עשרה** - מרכא תבר מרכא טפחא, **על-שמותם**

התבנית מרכא תבר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד מהם חל הענין המדובר או שאינם מצטרפים לענין אחד

נשלב תבניות הטעמים בתוך הבאור של **אנציקלופדיה תלמודית כרך א, [אורים ותמים] טור שצד**

בקבלת התשובה (לשאלה באורים ותומים) נחלקו אמוראים: ר' יוחנן אומר (**מתכא**) **תהיין** - אולא-גרש, אותיות המענה) בולטות (אולא-גרש במובן של יוצא, בולט), ריש לקיש אומר מצטרפות⁴¹. **תהיין** - אולא-גרש **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** - דרגא תבר מרכא טפחא, ענין של צירוף). **ופירשו**: מאותיות אבני החושן שכתובים עליהן שמות שבטי בני ישראל והאבות⁴² היו בולטות אותיות התשובה, כגון עי"ן משמעון ולמ"ד מלוי וה"א מיהודה, ולר' יוחנן לא היו האותיות זזות ממקומן (**זיט**) **בני-ישראל הנה שתים עשרה** - מרכא תבר מרכא טפחא, ענין שאין האותיות מצטרפות). אלא בולטות בלבד (**תהיין** - אולא-גרש במובן של יוצא) והכהן היה מצרף, ולריש לקיש היו מצטרפות מאליהן⁴³. הצירוף לר' יוחנן היה על ידי שרוח הקדוש לובש את הכהן ומביט בחושן ורואה בו במראה הנבואה "עלה" או "לא תעלה" באותיות שכולטות מן החושן כנגד פניו⁴⁴. **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** - דרגא תבר מרכא טפחא, ענין של צירוף).

ויש אומרים שהאותיות בולטות זו אחת זו ולפי סדר בליטתן ידע הכהן לצרפן⁴⁵ (**מתכא**) **תהיין** - אולא-גרש במובן יוצא **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** - דרגא תבר מרכא טפחא, ענין של צירוף בסדר יציאה).

ויש שכתבו שהאמוראים אינם חולקים כלל אלא כל אחד מוסיף על דברי חברו, כי השם היה בין כפלי החושן⁴⁶ וכשהיה הכהן מכויין בחלק השם שנקרא אורים, (**זיט**) **על-שמות** - קדמא, בשם הראשון של הצירוף אורים ותומים), היו האותיות של האבנים בולטות ומאירות בלי סדר (**בני-ישראל הנה שתים עשרה** - מרכא תבר מרכא טפחא, ענין שאין האותיות מצטרפות בסדר המענה) וכשהיה חוזר ומכויין בחלק השני של השם הנקרא תומים (**תהיין** - אולא-גרש, השם השני היוצא אחר הראשון), היו האותיות מצטרפות ונעשות תיבות⁴⁷ **על-שמות בני-ישראל שתים עשרה** - דרגא תבר מרכא טפחא, ענין של צירוף). ובירושלמי נחלקו אם הכתב היה בולט או שהכהן שמע בנבואה קול שמישב⁴⁸.

אין שואלים על שני דברים כאחד, אלא שלאחר ששאל על אחד והשיבו לו חוזר ושואל על השני, ואם שאל שני דברים כאחד אין משיבים לו אלא על הראשון בלבד⁴⁹, ויש אומרים שמיביים לו על השני ולא על הראשון, ויש אומרים שאין משיבים לו לא על הראשון ולא על השני⁵⁰. ואם הוצרך לשניהם משיבים לו על שניהם⁵¹, כגון שהיה הדבר נחוץ ואין שהות להמתין⁵². ויש מפרשים כגון ששני הדברים צריכים זה לזה, כשאלת דוד: ארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו⁵³, שהשיבוהו על שניהם, שרדיפה והשגה צריכות זו לזו⁵⁴. **במענה לשאלת שני דברים** ביחד מתקבלת רק תשובה אחת (**זיט**) מרכא תבר מרכא טפחא מלמד אי צירוף) (**מתכא**) דרגא תבר מרכא טפחא מלמד צירוף במענה אם הוצרך לשניהם)

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך א, [אורים ותמים] טור שצד

41. יומא עג,ב. 42. ע"ע אבני חושן ואפוד: אבני חושן. 43. רש"י יומא שם. 44. רמב"ם שם. 45. אברבנאל פ' תצוה; מהרש"א יומא שם. 46. עי' לעיל. 47. ריטב"א שם. ועי' רמב"ן עה"ת פ' תצוה שם. 48. יומא סוף"ז. 49. יומא עג א; רמב"ם שם הי"ב. 50. ירושלמי שם. 51. בבלי שם לגירסת רש"י שם ב, וכ"ה גי' כ"י, עי' ד"ס. 52. רש"י שם, לגירסתו. 53. ש"א ל ח. 54. ריטב"א שם, וגירסתו: ואם הוצרך הדבר לשנים, וכן הגרסא לפנינו.

נציג רמז לשם ע"ב ולסידור האותיות המאירות למלים

שמות תצוה כח,כא: על-שמות ב - בכעין מידת מחסירים ומוסיפים ומקבלים "ל-ע"ב שמ(ו)ת"

והאבנים תהיין על-שמות בני-ישראל שתים עשרה על-שמותם ממלת ישראל ס"ת למ"ה מה"ל הל"מ = מל"ה מל"ה מל"ה

שמות פקודי לטי,יד על-שמות ב - בכעין מידת מחסירים ומוסיפים ומקבלים "ל-ע"ב שמ(ו)ת"

והאבנים על-שמות בני-ישראל הנה שתים עשרה על-שמותם ממלת ישראל ס"ת לה"מ מה"ל הל"מ = מל"ה מל"ה מל"ה

(מתכא) על-שמות תהיין - זקא-קטן זקא-גדול מרמז לפעולת גי' במלים 100 + 346 + 475 = 921 = תתקכ"א

והפרש מגי' המלים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדו"ל = תקע"ו = 576; 576 - 921 = 345 = שמ"ה = שה"ם = מש"ה = א"ל שד"י (ראה פר'

שמ' וארא כי זה שם המשדד ומרכיב תכונות הטבע, כאן גלוי רצונו דרך אבות אבני הטבע) = מקר"ה = ר"ק מ"ה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותו האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מחפץ** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דזנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא** טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דזנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ...; **זקא-קטן** ...; **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.2 שמות פקודי לה, כא (התשע"ד)

שמות פקודי לט, ט:

וַיַּעַשׂוּ שְׁתֵּי טַבַּעֲתֵי זָהָב וַיִּשְׂמוּ עַל-שְׁנֵי קְצוֹת הַחֶשֶׁן

עַל-שְׁפָתוֹ אֶשֶׁר אֶל-עֵבֶר הָאֶפֶד בֵּיתָהּ:

זָהָב וַיִּשְׂמוּ - ג' 14 (דו"ד) + 372 = 386 = שפ"ו (ש' א-לקי"ם)

הפרש מתקע"ו = 386 - 576 = 190 = ק"צ

בבלי ערכין טז, א: חשן מכפר על קלקול הדינין: א-לקים משמעו דין, ק"ץ במשמע כפרה על דינין.

ע"פ **הכלי היקר:** קלקול הדינין (קלקול הדינים = 385 = שפ"ה) שק"ץ א-לקי"ם, כי אין הקב"ה מוחל על קלקול הדינין שבין אדם לחבירו.

ראה **אגרת הקודש** מהגר"ש מאוסטרפליא בענין שם שפ"ו וגוי רב"י יס"י הגלילי וגוי דוד"ב ב"ן יש"י (שבו הוא אוחז) ויש"ע

שמות פקודי לט, כז - כט : [כז] וַיַּעַשׂוּ אֶת-הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אֶהָג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו:

[כח] וְאֵת הַמְצַנֶּפֶת שֵׁשׁ וְאֵת-פְּאָרֵי הַמְנוּבְּעֵת שֵׁשׁ וְאֵת-מִכְנְסֵי הַבָּד שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר:

[כט] וְאֵת-הָאֲבִנִּיט שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְהַקְּלָת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה רָקִים פְּאֶשֶׁר צִנְהָ ה' אֶת-מִשְׁחָה: ס

יחזקאל מד, יח: פְּאָרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל-רֵאשֵׁם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל-מִתְנִיהֶם לֹא יִחְגְּרוּ בַּיָּזַע:

סוגיה מקושרת ל-(**ייקרא צו ג**), וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בָד - מונח רביע חמישה עניינים הקשורים בבד של בגדי כהונה

בבלי יומא ע"ב, משנה. כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה: בכחונת, ומכנסים, ומצנפת, ואבנט. מוסיף עליו כהן גדול חשן, ואפור, ומעיל וציץ. באלו נשאלין באורים ותומים, ואין נשאלין אלא למלך, ולאב בית דין, ולמי שהציבור צריך בו.

גמרא. תנו רבנן: דברים שנאמר בהן שש - חוטן כפול ששה, משור - שמונה, מעיל - שנים עשר, פרוכת - עשרים וארבעה. חושן ואפור - עשרים ושמונה. חוטן כפול ששה מנא לן? דאמר קרא (**שמות פקודי לט, כז**) וַיַּעַשׂוּ אֶת-הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ ... (**לט, כח**) וְאֵת הַמְצַנֶּפֶת

שֵׁשׁ וְאֵת-פְּאָרֵי הַמְנוּבְּעֵת שֵׁשׁ וְאֵת-מִכְנְסֵי הַבָּד שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר: חמשה קראי כתיבי: חד - לגופיה, דכיתנא ניהוו. וחד - שיהא חוטן כפול ששה, וחד - שיהיו שזורין, וחד - לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש, וחד - לעכב. מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא? - אמר רבי יוסי ברבי חנינא: דאמר קרא בד - דבר העולה מן הקרקע בד בד. - ואימא עמרא! - עמרא איפצולי מיפצלא. - כיתנא נמי איפצולי

מפציל! כיתנא אגב לקותיה מפציל. רבינא אמר מהכא: (**יחזקאל מד, יח**): פְּאָרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל-רֵאשֵׁם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל-מִתְנִיהֶם לֹא יִחְגְּרוּ בַּיָּזַע: אמר ליה רב אשי: הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה? - ולטעמך, הא דאמר רב חסדא: דבר זה תמורת

משה רבינו לא למדנו, מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו (**יחזקאל מד, ט**) ס כה-אמר דאני ה' כל-בן-נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל-מקדשי לכל-בן-נכר אשר בתוך בני ישראל: (לשרתני) הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה? אלא: גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. הכא נמי, גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא.

ציטוט מהמבוא לספרים "טעמי המקרא בהלכה ובאגדה" התשע"א - התשע"ג

אף הלכה למשה מסיני שנמסרה ללא דרשה בפסוקים או באחת מהמידות יש לה רמזים בטעמי המקרא, כמוסבר להלן.

הגמרא ב-**בבלי יומא ע"ב**, מביאה שתי הלכות שאינן כתובות במפורש בתורה והתקבלו במסורת גמרא גמירי לה - הלכה למשה מסיני (**רש"י סנהדרין מז, א**), והנביא יחזקאל הסמיכם בפסוקים שנבואתו. ההלכות הן: (א) כי צווי התורה לעשות משש כוונתה לפשתים (**יחזקאל מד, יח**) פְּאָרֵי פִשְׁתִּים, וגו' (ב) שכהן ערל לב היינו שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, לא ישרת במקדש (**יחזקאל ט, ט**) כָּל-בֶּן-נֹכֵר עֶרְל לֵב וְעֶרְל בֶּשֶׂר לֹא יִבְאוּ אֶל-מִקְדָּשִׁי

לְכָל-בֶּן-נֹכֵר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (לשרתני) הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה? אלא: גמרא גמירי לה (נמסר במסורת), ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא (והנביא קבע המסורת בפסוק שנבואתו). הכא נמי, גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא.

טט -ליחזקאל הנביא היתה מסורה של תורה למשה מסיני בין היתר בענין כהן ערל ולבגדי הכהנים שעשויים בד היינו כיתנא-פשתן. אפשר שמסורה זאת התבטאה בטעמי המקרא והמשפט הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה אינו רק שאלה אלא גם קביעה שפסוקי התורה והנ"ד עד יחזקאל נמסרו עם טעמיהם. הנביא יחזקאל הגלה עם הגולה אשר גלתה עם יכיניה לבבל, החרש והמסגר אלו תלמידי חכמים של ארץ-ישראל. אפשר שכדי לשמר מסורה זאת שבע"פ בצוק העיתים של הגלות אתא יחזקאל ואסמכה אקרא, כאשר אמר נבואתו ובה הוראות לעת חידוש עבודת המקדש, הוא ושאר החרש והמסגר רשמו על הקרא של התורה את טעמי המקרא. מסורת זאת הביא עמו עזרא הסופר בעלותו מבבל לארץ-ישראל.

כיצד ענין בד הוא שש הוא כיתנא-פשתן מבטא תורה למשה מסיני

עיון ב-**בבלי יומא ע"ב**, ... מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא? - אמר רבי יוסי ברבי חנינא: דאמר קרא בד - דבר העולה מן הקרקע בד בד אלא: גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. הכא נמי, גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא.

טט - הגמרא מבררת מקור לזהווי שש עם פשתן (כיתנא). אמר רבי יוסי ברבי חנינא: דאמר קרא בד - דבר העולה מן הקרקע בד בד. א' ריב"ח אומר שהמקור בקרא (**שמות מסעי לט, כח**) וְאֵת-מִכְנְסֵי הַבָּד שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר:

ב' אפשר להוסיף שהתורה קבעה כאן שטבע הפשתן יהיה דבר העולה מן הקרקע בד בד

ג' אחרי דיון נוסף הגמרא מסכמת

א' ענין שלא שייך לבגדי כהונה, כהן שלא נימול אינו יכול לעבוד עבודה אלא: גמרא גמירי לה, היינו תורה למשה מסיני (השם גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, דורש עיון)

ב' הכא נמי, גמרא גמירי לה, זהו "שש" המוזכר בבגדי כהונה כפשתן זוהי הלכה למשה מסיני.

תבנית הטעמים פסוק (**שמות מסעי לט, כח**)

[כח] וְאֵת הַמְצַנֶּפֶת שֵׁשׁ - (סלוק היינו ראש פסוק) פשטא מונח זקא-קטן - לימוד אלפניו ולאחריו בהנחה שזוהו תיאור וההלכה אחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהעניין על העניין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהעניין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

ואת-פארי המנבטת שש – מרכא טפחא אתנה – יתור לרבות – המאופיין בשש
ואת-מכנסי הבר שש משזור – (אתנה) מרכא טפחא מרכא סלוק – יתור לרבות – המאופיין בשש משזור. היינו חוטי הבר צמח

שעולה מן הקרקע בד בר, והנקרא כיתנא או פשתן) של מכנסי הכהונה יהיו ששה שזורים יחד. תבנית זאת היא דבר המלמד על חבירו שלפניו. ה"ש" במכנסי הבר שהוא פשתן שזור משה חוטים מלמד על ה"ש" ב"פארי המגבעות" שיהיה כמוהו.

"פארי המגבעות" – מרכא טפחא – יתור לרבות המאופיין ע"י "שש" – אתנה, ה"ש" מקבל התכונה פשתן שזור משה חוטים. גם זאת תבנית דבר המלמד על חבירו שלפניו. זה מביא לראש הפסוק "ואת המצנפת שש" – פשטא מונח זקף-קטן. היות וההלכה פשתן שזור משה חוטים נמצאת מאחוריו לכן לפניו לימוד אלפניו המעביר אל הפסוק הקודם (לט כז).

[כז] ויעשו את-הכנת שש מעשה ארגן לאהרן ולבניו:
ההעברה בעלת שני לימודים. לימוד ראשון עושה הקבלה של המצנפת בלשון יחיד אל אהרן, ושל פארי המגבעות בלשון רבים לבני אהרן. הלימוד האחר מקיש מ"שש" של המצנפת ל"שש" של הכתונת ללמד שגם היא פשתן שזור משה חוטים. לענ"ד אפשר שזהו **הכא נמי, גמרא גמירי לה**, זהו "שש" המוזכר בבגדי כהונה כפשתן זוהי הלכה למשה מסיני.

הגמרא למדה חמשה קראי כתיבי: חד - לגופיה, דכיתנא ניהו. וחד - שיהא חוטן כפול ששה, וחד - שיהיו שזורים, וחד - לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש, וחד - לעכב. חד לגופיה זהו "בד" (לט כח), שממנו מתחיל התהליך.

חד שיהא חוטן כפול ששה, וחד שיהיו שזורים. יש כאן מקום לדון כי האפיון שש משזור (לט כח) מייצג גם ששה חוטי פשתן וגם שזירתם. היות ואין הפעל "שזר" מוזכר לפני-כן, סביר להניח שמכאן לימוד השזור. "שש משזור" מאפיין את "מכנסי בד" שמהם מתפשט הלימוד לאחוריו, לכן לכאורה הגמרא הייתה צריכה להזכירו כחד השני ולא כשלישי. עורך המתבתא מביא "משנה למלך" (כלי המקדש פ"ח ה"ג) שהוכיח מדברי רש"י (בבלי זבחים י"ח ב' ד"ה דברים) שממה שכתוב בסיום הפסוק **שש משזור**, לומדים שצריך שיהיו שזורים. אפשר שסדר הכתוב בגמרא צריך להיות: חד - לגופיה ... וחד - שיהיו שזורים וחד - יהא חוטן כפול ששה וגו'.

ואת-האבנט שש משזור ותכלת וארגמן ותולעת שני מעשה רקם (שמות פקודי לט, ט)

ואת-האבנט שש משזור – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל או על עצמו. אפשר שכאן ללמד על עצמו כי כל בגדי הכהן הדייט שכתובים לפניו (כתנת, מכנסיים, מגבעת) הם רק שש ואילו האבנט עשוי שעטנז.

ואת-האבנט ... וארגמן – גרשיים ... תביר, כעין יצא להקל ולהחמיר. האבנט עשוי שעטנז. להקל – שמתר שעטנז. להחמיר – אפשר שמפני כך אסור להגור אותו ברגע שפוסקים מעבודת כהן במקדש.

שש משזור – רביע, האבנט עשוי מארבעה מיני חוטים, שלושה צמר תכלת, ארגמן ותולעת שני, ומין אחד של פשתן. הגמרא אומרת שמשזור משמעו שמונה חוטים. אם כן חוט הפשתן עשוי משמונה חוטים דקים ממנו. ארביה החוטים העבים שזורים ביחד לחוט אחד. **ותכלת וארגמן ותולעת שני** – דרגא תביר מרכא טפחא – כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה. אפשר שהכוונה כל חוט צמר עשוי משה חוטים דקים ממינו. וצ"ע

כיצד ענין בן-נכר מבטא תורה למשה מסיני

לקביעת הגמרא כי כהן ערל בשר או ערל לב פסול לעבודת המקדש הוא הלכה למשה מסיני, מוצע רמז בטעמי המקרא של הפסוק הבא:

שמות בא יב, מג: ויאמר ה' אל-משה ואהרן זאת חקת הפסח כל-בן-נכר לא-יאכל בו:
שמות בא יב, מח: וכי-יגור אתך גר ועשה פסח לה'
המול לו כל-זכר ואו יקרב לעשתו והנה קאורח הארץ וכל-ערל לא-יאכל בו:
יחזקאל מד, ט: כה-אמר אדני ה' כל-בן-נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל-מקדשי לכל-בן-נכר אשר בתוך בני ישראל:

המול לו כל-זכר – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון הקלקול שנמשך מחטא אדם הראשון, פשט הפסוק הוא במילת גר לאכילת פסח להסיר ממנו ערלה שבאה לעולם מחטא אדם הראשון. הדרש ע"פ תבנית טעמי המקרא **המול לו כל-זכר** – דרגא מונח רביע, תיקון לקלקול בהסרת ערלת בשר **ואו יקרב לעשתו** – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד של שתיים, הוא (א) עיכוב ערל ישראלי מקרבן פסח; ו-ב) רמז להלכה למשה מסיני כי כהן ערל פסול לעבודה. כהן ערל היינו בעל ערלת בשר או בעל ערלת לב, היינו שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, הנובע מיצר הרע שבה לעולם בחטא אדם הראשון.

תבני הטעמים זרקא [מונח] סגול מרמזת על תוספת או הסרת ענין או שניים מסוג העניין הנידון בתבות המטועמות בהן. כאן התיבות הן **כה-אמר** [זרקא] **אדני** [מונח] ה' (לפי הנקוד קריאתו אליקים) [סגול]. אפשר שהוראת הנבואה להרחיק ממקדש ה' שבו נידונים ע"י הסנהדרין (בטוי אליקים) ובו מתכפרים (בטוי א-דני) את מי שאינו ראוי מישראל, ולהרחיק מעבודת הכפרה ע"י הכהנים, כהן ערל שאינו מפורש בתורה. כך עולה מהפירושים הבאים:

מצודת דוד בן נכר וגו'. ר"ל בין שלבו אטום מלדעת את ה' ובין מי שלא נמול על כי מתו אחיו מחמת מילה: **לכל בן נכר.** בזה יפרש לומר מה שאסרתי בן נכר אין הכונה על איש מגויי הארצות כי הכונה היא על כל מי שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים אשר הוא בתוך בני ישראל ועשה עבודתם לעכו"ם: **ע"פ מלב"ם כה אמר ה', כל בן נכר,** ר"ל שיהיה חילוק לעת"ל בין נכר שנתנכרו מעשיו והוא מישראל, ובין אם יהיו מהלויים, ובין יהיו מהכהנים, שיהיה דיניהם משונים,

- שכן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי כלל, ולא יוכל אף ליכנס למקדש, וזה יהיה רק לבן נכר אשר בתוך בני ישראל,
- לאפוקי בן נכר של הלויים והכהנים יהיה להם דין אחר, והוא מתברר בפסוקים הבאים, כגון: **יחזקאל מד, יד: ונתתי אותם שמרי משמרת הבית לכל עבדתי ולכל אשר יעשה בו: פ**

ב' ה' טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותת האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשוט** – מוציא מפשוט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפסט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלסא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.3 שמות פקודי לח,כא (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תצוה כח,לו: וְעָשִׂיתָ צִיצִית זָהָב וְפָתַחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חוֹתָם קָדָשׁ לַיהוָה:

[לז] וְשָׂמַתְּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל־הַמְצַנֶּפֶת אֶל־מִזְוֵל פְּנֵי־הַמְצַנֶּפֶת יְהוָה:

[לח] וְהָיָה עַל־מִצְחָ אַחֲרָיו וְנָשָׂא אַחֲרָיו אֶת־עֵזְנוֹ הַקָּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדָּשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מִתְנַת קְדָשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחֹו

תְּמִיד לְרָצוֹן לַיהוָה לְפָנָיו ה':

שמות פקודי לט,ל: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־צִיצִית גְּזֵר־הַקָּדָשׁ זָהָב וְתָב טְהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פִּתּוּחֵי חוֹתָם קָדָשׁ לַיהוָה:

[לא] וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת לְתַת עַל־הַמְצַנֶּפֶת מִלְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה: ס

רש"י (כח,לו) צִיצִית – כמין טס של זהב היה, רוחב שתי אצבעות, מקיף על המצח מאוזן לאוזן:

אפשר כי פרש"י ופסיקת הרמב"ם שגודל הציץ ומקומו מאוזן לאוזן קשור לביורר הנעשה ע"פ טעם מקף מהכתוב (שמ' פק' לט,ל) אֶת־צִיצִית

[רמב"ם כלי המקדש פ"ט,ה"א] כיצד מעשה הציץ, עושה טס של זהב רחב שתי אצבעות ומקיף מאוזן לאוזן וכותב עליו שני שיטין קָדָשׁ לַיהוָה קדש מלמטה לה' מלמעלה, ואם כתבו בשיטה אחת כשר, ופעמים כתבוהו בשיטה אחת.

[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' קז, קח] צִיצִית – תכשיט ידוע המונח על המצח מאוזן לאוזן. וכתב רב"ע שרים גדולים עושים ציץ זהב על המצנפת על מקום המצח. ובמשנה "במה אשה יוצאת: לא תצא ... ולא בטוטפת ולא בסרביטין בזמן שאינם תפורין ולא בכבול לרשות הרבים" (שבת נזא; סד,ב). רמב"ם פיהמ"ש: טוטפת הוא ציץ שקשרו אותו על המצח מאוזן לאוזן ... וכבול – חתיכה של בגד, כמו מצנפת, שקושרין אותה על המצח ונותנין הציץ עליה כדי שלא יזיק הציץ במצח, והוא בפני עצמו זולת הציץ תכשיט. רש"י מפרש דטוטפת מקפת את הפדחת מאוזן לאוזן והוא כפי' הרמב"ם. (מהמשנה ציץ – תכשיט נשים) רבינו חננאל כתב שהציץ נקרא טוטפת כי מונח במקום הטוטפת (התפילין של ראש).

ציץ – נותנו על המצח מקום ראיית בני אדם, כמו "מציץ מן החרכים" מקום בולט ונראה לכל.

והביא [ספר מאור עיניים ר' עזריה מן האדומים] ב-**[אוצר החכמה חלק ב פרק מח, ע' טו]** פירש ציץ – פטורי ציצים, שנעשו על הציץ ציורין של ציצים ופרחים.

[אוצר החכמה חלק ב פרק מח, ע' טג] ולשרים הגדולים ציץ זהב על המצנפת על מקום המצח, ואין צורך לפתיל אחר שיעמידנו על המצח. **[אוצר החכמה חלק ב פרק מז, ע' סה]** ד"מ הנה אריסטיאה בכלל דבריו ... ואמנם על ראשו היה כסוי אשר יקראוהו סודר ועל הסודר הזה היתה מיט"רה עשויה במלאכה נפלאה שהוא תכשיט מפואר מאד אצל המלכים, וממנו נמשך רקוע פח של זהב אשר עליו שם האלהים וכו' ככתוב בספר הדרת זקנים למעלה.

[אוצר החכמה חלק ב פרק מח, ע' 130] יאות לסודר כ"ג תאר מגבעת ... על זה הסודר מיתה מיט"רה אשר טס הזהב נתון עליה מצד המצח, ויש לדעת כי זה השם מיט"רה אצל בעלי הלשון הרומי ברוב הפעמים יורה כובע מחודד עקום מעט בראשו אשר היה נהוג במצרים על ראש זכרים ונקבות, ולפעמים גם כן יורה היקף בלבד כמין נזר אשר איננו מכסה את הקדקד. והנה בשתי הוראותיו אלה מכונן ממש לשם כפה שזכרו רבותינו באמרם כפה של צמר היתה על ראש כ"ג וכו'. כי בעל הערוך ערך כפה (כתב) לפי פרוש ראשון באר דסתם כפה כמין כובע שהוא מכסה את הקדקד, ולפי פרוש שני נמשך לדברי האלפסי פ' במה אשה (יוצאת) אשר בהתראות אליו שלא יתכן היות פתיל התכלת האמור בציץ רחב יותר מן הציץ עצמו שהוא שתי אצבעות, אמר כי הכפה שזכרו בו רבותינו וכן האמורה בתכשיט אשה לשבת איננה רק משיחה של מלאכת גדיל רחבה שתי אצבעות. והשבות אל לבך קורא משכיל כי שתוף שם פתיל המצח מפרשים רבים, יען בהאמינים שלא יורה רק חוט אחד השתדלו לפרש את הפתיל האמור בציץ כפי המשמעות ההוא ולא הלמו לשון כפה שזכרו בו רבותינו ...

[אוצר החכמה חלק ב פרק מז, ע' טו] אמנם ידידיה האלקסנדרני בפרק שלישי מחיי משה כתב וז"ל ... ועוד עשה לו טס של זהב קרוב לדמות כתר, מפותח ארבע אותיות של השם ההוא אשר לא הותרה שמיעתו ואמירתו כי אם לאותם שהחכמה טהרה ואזניהם ולשונם ובמקומות הקדש, הוא השם אשר האלהים אומרים היותו בן ארבע אותיות, אולי להיותו רומנו אל המספרים הראשונים א' ב' ג' ד'. כי הנה המרובע כולל את הכל נקודה קו שטח וגשם וכו' מדת כל יש, ובפרט ניגוני השיר הערב, כמו נגון תוספת השליש בערך ד' לג' ותוספת החצי בערך ג' לב' ותוספת הכפל בערך ד' לא', וכמה מעלות זולת אלה יש לסך הד' אשר על הרבה מהם דברנו במאמרנו על המספרים. והטס הזה שזכרנו נתלה במיט"רה למען לא יגע בראש. וראשו מכוסה בסודר אשר המלכים הגדולים שוכני המזרח חפצים לשאת אותו יותר משישאו הדיא"דימה ע"כ דבריו שם.

(שמ' תצ' כח, לו) על-המצנפת אל-מזל פני-המצנפת

(שמ' תצ' כח, לו) על-המצנפת – מקף כרב-מצב של החיבור של הציץ והאריג שתחתיו אל המצנפת: (א) חיבור קבוע כעין אצל מלכים ושרים וזה נדחה אצל כהן גדול ופוסל את המצנפת והציץ; (ב) חיבור שאינו קבוע אלא לכל פעם שהכהן גדול לובש את בגדי הזהב.

(שמ' תצ' כח, לו) על-פתיל – מקף כרב-מצב הגדרת פתיל: (א) כפה על הראש וזה נדחה כי לא יתכן אצל כהן גדול;

(ב) כעין חוט או חבל (משיחה) לחיבור וקשירה וזה אפשרי אצל כהן גדול (ג) היקף בלבד כמין נזר אשר איננו מכסה את הקדקד. בציץ **פְּתִיל תְּכֵלֶת מְשִׁיחָה** (אריג או שזור) של מלאכת גדיל רחבה שתי אצבעות כמו רוחב הציץ. היא החלק האחורי של הציץ בין הציץ ובין מצח כהן גדול. ואולי הפתילים לקשירה יצאו מן המשיחה הזאת ויצאו דרך הנקבים ואז היו מעל לציץ ועמם קשרו מאחרי המצנפת של כהן גדול. כעין כבול כמופיע במשנה שבת, שהציץ היה מחובר אליו כמוסבר **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' קז, קח]** ע"פ **[ספר מאור עיניים ר' עזריה מן האדומים]**,

(שמ' פק' לט,ל) אֶת־צִיצִית גְּזֵר־הַקָּדָשׁ; **(שמ' פק' לט,ל) אֶת־צִיצִית** – מקף כרב-מצב מהו הציץ (א) כמקיף את כל הראש כמו כתר (ב) נמצא רק על המצח בין אוזן לאוזן, וזה המצב שעליו התורה מדברת.

גְּזֵר־הַקָּדָשׁ – אריג של תכלת על ראש כהן גדול שהציץ מחובר אליו, ואינו חציצה

גְּזֵר־הַקָּדָשׁ – מקף כרב-מצב מהו נזר הקדש (א) כמקיף את כל הראש (ב) נמצא רק על המצח בין אוזן לאוזן, וזה המצב שעליו התורה מדברת.

(שמ' תצ' כח, לו) (שמ' פק' לט,ל) זָהָב טְהוֹר – אתנה מגביל לזהב טהור בלבד (לא תערובת, לא לא טהור). היות ושני כתובים הבאים כאחד או צריך עיון מהו הלימוד השני.

קָדָשׁ לַיהוָה [בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' קח] **קָדָשׁ** – מעיד על מעלת הכהן המשרת בבית ה' שהוא **קָדָשׁ לַיהוָה** להבדילו מכהני ע"ז שרצו לומר כי הם עצם הקדושה. **קָדָשׁ** – טפחא, שנוי ורבוי שמשמעות מלת קדש מתרחבת אל הכהן המשרת בבית ה'.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

קַדְשׁ לַיהוָה – טפחא סלוק, **לַיהוָה** – סלוק מגביל שתהיה הכתיבה של לה' לשמה, וע"י טעם מלת **קַדְשׁ** – טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה שהוא כתיבה לשמה מלמד כי גם כתיבת מלת **קַדְשׁ** תהיה לשם קדושת שם ה', היינו כתיבת קדש לה' לשמה. **(שמ' תצ' כח, לו)**, **(שמ' פק' לט, ז)** **קַדְשׁ לַיהוָה** שני כתובים שאפשר שאחד מהם מלמד כפי' **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' צה]** הציץ מצוה אחרון ובעשיה מוזכר אחרון ו-**מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם** הטבוע עליו **קַדְשׁ לַיהוָה** לא על עצמו בלבד הוא מלמד, אלא על כל מערכת בגדי הכהונה הוא חותם בטבעתו **קַדְשׁ לַיהוָה**. **קַדְשׁ** – טפחא בתפקיד שנוי ורביי הקדש מהציץ על כל מערכת בגדי הכהונה.

שמות תצוה כח, לז: וְשָׂמַתְּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מֹול פְּנֵי־הַמִּצְנֶפֶת יְהוָה:
רש"י (כח, לז), **עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת** – ובמקום אחר הוא אומר **(שמ' פק' לט, לא)**, **וְיִתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, ועוד כתיב כאן **(שמ' תצ' כח, לז)** **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**, ולמטה הוא אומר **(שמ' תצ' כח, לח)** **וְהָיָה עַל־מִצַּח אֶהְרֹן**, ובשחיטת קדשים שנינו **(זבחים יט, א)** שערו היה נראה בין ציץ למצנפת, ששם מניח תפילין, למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש ואינה עמוקה ליכנס בה כל הראש עד המצח, והציץ מלמטה, והפתילים היו בנקבים ותלויין בו בשני ראשים **(בשני צעות)** ובאמצעיותו, ששה **(פתילים, 3 חוט מקופלים לשניים)** בשלושה מקומות הללו, פתיל מלמעלה, אחד מבחוץ, ואחד מבפנים כנגדו, וקושר ראשי הפתילים מאחורי העורף שלשתן, ונמצאו בין אורך הטס ופתילי ראשיו מקיפין את הקדקדק, ופתיל האמצעי שבראשו קשור עם ראשי השנים, הולך על פני רוחב הראש מלמעלה, ונמצא עשוי כמין כובע, ועל פתיל האמצעי הוא אומר **(שמ' תצ' כח, לח)** **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**, והיה נתון הציץ על ראשו כמין כובע על המצנפת, והפתיל האמצעי מחזיקו שאינו נופל, והטס תלוי כנגד מצחו, וניתקיימו כל המקראות פתיל על הציץ **(שמ' פק' לט, לא)** **וְיִתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, וציץ על הפתיל **(שמ' תצ' כח, לז)** **וְשָׂמַתְּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת**, והפתיל **(שמ' פק' לט, לא)** **עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה** (זה לשון רש"י אבל לעיל הביא **(שמ' תצ' כח, לז)** **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**):

שמות פקודי לט, ל: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־צִיץ גִּזְר־הַקֶּדֶשׁ זֶהָב וְזָהָב וְיִכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם קַדְשׁ לַיהוָה:
[לא] וְיִתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת לְתַת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה פֶּאֶשֶׁר צִנְהָ דו' אֶת־מִשְׁהָ: ס
רש"י (שמ' פק' לט, לא) **לְתַת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה** – ועל ידי הפתילים היה מושיבו על המצנפת כמין כתר, ואי אפשר לומר הציץ על מצנפת שהרי בשחיטת קדשים שנינו **(זבחים יט, א)** שערו היה נראה בין ציץ למצנפת, ששם מניח תפילין, והציץ היה נתון על המצח, הרי המצנפת למעלה והציץ למטה, ומהו **עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה**, ועוד הקשיתי בה כאן הוא אומר **וְיִתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, ובענין הצוואה הוא אומר **(שמ' תצ' כח, לז)** **וְשָׂמַתְּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל**. ואומר אני פתיל תכלת זה חוטין הן לקשרו בהן במצנפת, לפי שהציץ אינו אלא מאוזן לאוזן, ובמה יקשרנו במצחו, והיו קבועין בו חוטי תכלת לשני ראשיו ובאמצעיותו, שבהן קושרו ותולהו במצנפת כשהוא בראשו, ושני חוטין היו בכל קצה וקצה אחד ממעל ואחד מתחת לצד מצחו, וכן באמצעו, שכך הוא נוח לקשור, ואין דרך קשירה בפחות משני חוטין, לכך נאמר **(שמ' תצ' כח, לז)** **עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת**, **(שמ' פק' לט, לא)** ו-**עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת**, וקשר ראשיהם השנים כלם יחד מאחוריו למול ערפו, ומושיבו על המצנפת.

ע"פ **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' צה]** במקומות בהם מוזכר הציץ הוא בא יחד עם המצנפת וב-**(שמ' תצ' כח, לז)** וב-**(שמ' פק' לט, לא)** הציץ מקדים את המצנפת. היה מקום לומר כי הציץ הוא חלק מן המצנפת. **[ע' צו]** אבל הציץ נמנה בפני עצמו וההוכחה לכך, שאינו מחובר בחיבור קבוע למצנפת. וחיבור קבוע יפסול המצנפת והציץ. וכן לפעמים היה לובש הציץ לחודיה בלי המצנפת **(לא ציין מקור)** וכן הציץ מרצה בפני עצמו. אפשר כי תבנית הטעמים של **(שמ' תצ' כח, לז)** **וְשָׂמַתְּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מלמדת שתי דרשות, שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. אפשר שכאן יש שתי דרשות היוצאות מן הפשט של הכתוב **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת**. מלת **וְהָיָה** משמעה שהויות של הציץ להיות **עַל־הַמִּצְנֶפֶת**, וע"י טעם מלת **וְהָיָה** – טפחא ללא מרכא לפניו משמש בתפקיד התפשטות האפיון המשותף ממלות **וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת** (ההויה להיות הציץ על המצנפת) אל הכתוב לפניו **וְשָׂמַתְּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת**. אבל תבנית הטעמים של כתוב זה – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מוציאה את ההויה הזאת מפשוטה ומלמדת שהויה זאת מתקיימת **(א)** בחיבור שאינו קבוע; **(ב)** שחיבור קבוע פוסל את המצנפת ואת הציץ.

ויש לעיין גם ב-**(שמ' פק' לט, לא)** **וְיִתְּנֵנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מלמדת שתי דרשות, שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. אפשר שכאן יש שתי דרשות היוצאות מן הפשט.

סדר לבישת בגדי כהונה בחנוכת המשכן וחיווך הכהנים וסדר לבישת הבגדים לדורות
שמות תצוה כט: (ה) וְלָמַסְתָּ אֶת־הַבָּגָדִים וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת־אֶהְרֹן וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־יְדֵי אֶהְרֹן וְאֶת־יְדֵי בָנָיו:
(ו) וְשָׂמַתְּ הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וְנָמַתְּ אֶת־גִּזְר־הַקֶּדֶשׁ עַל־הַמִּצְנֶפֶת: הציץ אחרון
... **(ט) וְהָגַרְתָּ אֹתָם אֲבָנֵט אֶהְרֹן וְכִיּוֹי וְחִבְשֵׁת לְהֵם מִגְּבֻעַת וְהָיָה לָהֶם פְּהֵגָה לְחֶקֶת עֹלָם וּמְלֵאֲתָ יְדֵי אֶהְרֹן וְיַד־בָּנָיו:**
פסוקים ה – ו מלמדים על לבישת בגדי כהן גדול ואף שכתובים לפני פסוק **(ט)** מובן שכהן גדול לבש בגדי לבן כמו כהן הדיוט קודם שלבש בגדי כהן גדול. **[בגדי כהונה, ר' מ"ל שחור ע' צה]** ואיתא בירושלמי פ"ק דיומא ה"א ציץ ומצנפת של אהרן קודם לאבנטן של בניו וכו', ... ובגיליון הש"ס שם מתקן שציץ ט"ס וצ"ל כתונת, אבל הציץ חבש לאחרונה. ומ"מ המצנפת לבש קודם, שלא לפי הסדר, דבשעת החינוך היה צריך ללבוש קודם בגדי כהן הדיוט, עייש"ה **(עיי' שם היטב)**.
ט: בחנוכת המשכן בחינוך הכהנים סדר לבישת בגדי כהונה היה: אהרן ובניו לבשו מכנסים, כתונת, מצנפת, אהרן לבש אבנט, אהרן לבש מעיל, אהרן, חשב האפוד והושן, הבנים לבשו אבנטים, אהרן לבש הציץ.
אבל לדורות הסדר הוא כנאמר ב-**ויקרא צו ח: (ז) וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַפְּתִיל וַיַּחַרְרָ אֹתוֹ אֶת־בָּבֶטְט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־הַמְּעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הָאֶפֶד וַיַּחַרְרָ אֹתוֹ בַּחֲשֵׁב הָאֶפֶד וַיַּאֲפֵד לוֹ בּוֹ: (ח) וַיִּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאֲוִרִים וְאֶת־הַתְּמָרִים: (ט) וַיִּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מֹול פְּנֵיו אֶת־ צִיץ הַזָּהָב גִּזְר־הַקֶּדֶשׁ פֶּאֶשֶׁר צִנְהָ ה' אֶת־מִשְׁהָ: (י) וַיִּתֵּן עָלָיו – קדמא ואולא **(א)** בתפקיד סדר מוקדם ומאוחר ובתפקיד **(ב)** כעין כלל מלמד לדורות שהסדר מעכב בלבישת בגדי הכהנים ובכלל ושל כהן גדול בפרט והציץ אחרון!**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.4 שמות פקודי לח,כא (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות פקודי לט,ל: וַיִּעֲשֶׂנוּ אֶת-צִיץ נֶזֶר-הַקֹּדֶשׁ זָהָב וְהָבִיטוּ עָלָיו מִכְתָּב פִּתּוּחֵי הוֹתָם קֹדֶשׁ לָהּ:

שמות תצוה כח,לו: וְעִשִׂית צִיץ זָהָב וּפְתַחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי הַתָּם קֹדֶשׁ לָהּ:

(בבלי גיטין כ"א) תנו רבנן: וכתב – ולא חקק. למימרא, דחקיקה לאו כתיבה היא, ורמינהו: עבד שיצא בכתב שעל גבי טבלא ופינקס (שהכתב חקוק בהם או מתחת כלפי מעלה ולא שגירדו בחומר ונשארו האותיות) – יצא לחירות, אבל לא בכתב שעל גבי כיפא ואנדוכתרי! אמר עולא אמר רבי אלעזר, לא קשיא, הא דחק תוכות (מה שאמרת שחקיקה אינה כתיבה זה בחק תוכות, היינו כעין גירוד סביב האותיות שנשארו בולטות), הא דחק יריכות (שבו או חוקקים לעומק בחומר או מבליטים מאחור ולא מגרדים מסביב והאותיות נשארו בולטות). ותוכות לא? ורמינהו: לא היה כתבו שוקע, אלא בולט כדינרי זהב; והא דינרי זהב תוכות הן! כדינרי זהב ולא כדינרי זהב, כדינרי זהב – דבולט, ולא כדינרי זהב – דאילו התם תוכות (חק תוכות: הבלטת האותיות באה מהסרת החומר שסביבן וזה לא ראוי), הכא יריכות (חק יריכות: הבלטת האותיות באה מחותם שבו צורת אותיות שלוחצים אותו על זהב הציץ מהצד המוסתר מהרואים או בלחץ על החומר מהצד שרואים אותו, שאמור להשקיע את החומר שסביב האותיות ונשארות אותיות בולטות). אמר ליה רבינא לרב אשי: רושמא, מיחרץ חריץ או כנופי מכניף? אמר ליה: מיחרץ חריץ. איתיביה: לא היה כתבו שוקע, אלא בולט כדינרי זהב; ואי סלקא דעתך מיחרץ חריץ,

(בבלי גיטין כ"ב) הא בעינא מכתב וליכא! כדינרי זהב ולא כדינרי זהב, כדינרי זהב – דבולט, ולא כדינרי זהב – דאילו התם מגואי, והכא מאבראי.

וכתב [רמב"ם גירושין פ"ד,ה"ו] חקק הגט על הלוח או על האבן או על טס של מתכת אם חפר ירכי האותיות (לתוך החומר עליו הוא כותב) כשר, שזה כתב הוא, הרי הוא אומר (ירמיהו ז,א) **כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל** כלומר שהוא חופר, וכן אם חקק הירכות מאחורי הטס עד שבלטו בפני הטס, אבל אם חפר תוך האות עד שיראו הירכות גבוהות מכאן ומכאן ככתב דינרי הזהב שהכתב בולט אינו גט שאין זה כתב. (ירמיהו ז,א) **סֵפֶת אֶת הַיְהוָה כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל בְּצִפְרוֹן שְׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל-לִוּיִם לְפָנֶי וּלְמַרְנֹת מִן-בְּחֹמֵיכֶם:**

(רמב"ם כלי המקדש פ"ט,ה"ב) והאותיות בולטות בפניו [כיצד] חופר את האותיות מאחוריו והוא מדובק על השעוה עד שבולט, והוא נקוב בשתי קצותיו, ופתיל תכלת למטה ממנו וכנס מנקב לנקב כדי שיהיה נקשר בפתיל כנגד העורף. /השגת הראב"ד/ חופר את האותיות. א"א אינו חופר אלא מכה בדפוס צורת האותיות מאחוריו עד שהאותיות בולטות מלפניו ומדובק בשעוה שאמר אינו כלום. /השגת הראב"ד/ כדי שיהיה נקשר בפתיל. א"א עוד יש בו נקב באמצע שמכניס בו פתיל תכלת וכורכו על המצנפת וקושרו עם הפתיל שבראשו שהוא קשור לו כנגד ערפו.

(רש"י בבלי גיטין כ"א)

הא דחק תוכות – של אותיות וצדיהן (פינה החומר שסביב מה שאמור להשאיר כאות) והאותיות בולטות אינו כתב לפי שלא צייר את האותיות אלא חקק סביבותיהם והעץ נשאר כמו שהיה בדפוס האותיות מאיליה. הא דחק ירכותיהן – של אותיות דהיינו הן ממש שישקע הכתב זו היא כתיבה. לא היה כתבו – של ציץ שוקע אלא בולט כצורות של דינרי זהב.

והא דינרי זהב תוכות הוא – דקא סלקא דעתיה כשהוא מכה בקורנס חותם המטבע על הדינר תוכות וסביבות צורת החותם שהיא שוקעת והם מלאים דוחקין את תוכו וסביבות צורת הדינר וכנגד שקיעת רושם החותם אין הדינר של זהב נדחק ומאיליה הצורה עומדת במקומה וגבי ציץ כתיב (שם פק' לט,ל) **מִכְתָּב פִּתּוּחֵי הוֹתָם** אלמא כתיבה היא.

ואילו הכא יריכות – שהיה הציץ דק כעין טס וצר האותיות מעבר האחד ודוחק ירכותיהן והן בולטות מעבר השני כמו שמציירים כסף וזהב העשוי ליקבע בכלי עץ ששוחים בהם יין.

רושמא – חותם המטבע שקורין קוייני"ץ. מיחרץ חריץ – התוכות והסביבות של צורתו שהיא שוקעת חורצין ודוחקין תוכות וסביבות של צורת הדינר עד שעומדת צורת הדינר בולטת כמו שהיתה ונפקא מינה שאם חקק את הגט בחותם וכתבו על גבי טס לא הוי כתב דתוכות הוא. או כנופי מיכנף – צורת החותם שהיא שוקעת כשתוכותיה דוחקים את תוכות של דינר וכנס הזהב קצת בדוחק בתוך שקיעת הצורה ונמתח מתוך דוחקו וכנס לתוך הצורה ולא ממילא הן אלא ע"י מכת הקורנס הצורה עצמה נמתחת לתוך הרושם והרי כתבה בידיים. (מין חק יריכות שבחותם יש חריצים וכלוחצים אותו על הזהב האותיות נוצרות ע"י שהזהב עולה לתוך החריץ).

(רש"י בבלי גיטין כ"ב) הא בעינא מכתב (לכאורה צריך כתיבה כי נאמר) – פתוחי חותם. בשני כתובים נאמר "פתוחי חותם" (שם' תצ' כח, לו) **וּפְתַחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי הַתָּם** (שם' פק' לט,ל) **וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פִּתּוּחֵי הוֹתָם**. ומפני שרש"י השתמש במלה "מכתב" אפשר שמתאים מפר' פקודי.

מגואי – מכה הרושם באותו צד שהצורה בולטת בו אבל ציץ דוחק מאבראי (מהחזק – מהצד השני) והיא בולטת מגואי (מהפנימי – כאן מהצד הפונה לציבור).

טט: הסבר לפי **(רש"י) (שם' תצ' כח, לו)** **וּפְתַחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי הַתָּם** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב.

(דרשה א) אפשר מלמד ש-**וּפְתַחְתָּ** משמעותו כעין כתיבה בחקיקה בחותם שבה הזהב של האותיות העתידיות להיווצר עולה לתוך החריצים שהוכנו עבורם בדפוס החותם ונוצרות אותיות שלא ע"י גירוד ופיסול של החומר שסביב האותיות הנוצרות. ב-(דרשה א) החותם חרוט במהופך מהאותיות שהוא מטביע משמאל לימין, כלומר היוצא מן הפשט הוא היפוך הכתב המטביע. אפשר שיש להסביר את שני המקראות כך:

(שם' תצ' כח, לו) **וּפְתַחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי הַתָּם** (שם' פק' לט,ל) **וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פִּתּוּחֵי הוֹתָם**.

כדי לבצע הבלטת אותיות מדויקת צריכים דפוס חותם **תחתון** קשה, שבו חרוטות האותיות בכתב בכיוון משמאל לימין, עד עומק מסוים ותחתית, זה **(שם' תצ' כח, לו)**

כדי לבצע הבלטת אותיות מדויקת צריכים דפוס חותם **עליון** קשה, שבו חרוטות האותיות בכתב בכיוון משמאל לימין, ללא תחתית, בדיוק במקביל לדפוס חותם התחתון, זה **(שם' תצ' כח, לו)**

את טס הזהב, שהיא מתכת רכה, שמים בין שני הדפוסים ולוחצים על זהב הטס הנראה בחריצים ללא תחתית של החותם העליון בהתמדה ובמינינות באופן של משיכה כעין כתב, שוב ושוב, וכך מובלטות האותיות כלפי מטה בצורה אחידה. זה **(שם' פק' לט,ל)**

(שיעורי ר' שמואל גיטין כ"א) שכזו בדין חק תוכות בספר תו"ג חקר לענין שמות שאינן נמחקין אם היו האותיות בחק תוכות אם חייב עליו משום מוחק, וכן בכתב שע"ג כיפה ואנדוכתרי כיון דאינו כתב אם יש בו משום קדושה, ע"ש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרנא – מצרף: תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ואור רבוי/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהעניין על העניין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול; 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהעניין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.**

והנה יש לחקור בהא דחק תוכות לא מהני גבי גט וכן בספר תורה ובתפילין ומזוזות, אם החסרון הוא דכל כה"ג לא חשיב כלל כתב, או דשפיר לא כתב דמה לי אם חק תוכות או ירכות, אלא דלא חשיבא כתיבה (אבל) וגבי גט וסתו"מ כתיבה בעי (חייבים בכתב כמקובל), וכן בצייץ י"ל ד-(שמ' פק' לט,ל) **מכתב פתותי חותם**, משמע דהוי ע"י כתיבה וכדכתיב ברישא דקרא (שמ' פק' לט,ל) **ויכתבו עָלָיו**, והנה הרשב"א (בשב"א ק"ד ע"ב) הקשה בהא דאמרינן התם דנטל גגו של ח' ועשאו שני זיינין דחייב משום שתי אותיות, והקשה הרשב"א דהא אין חק תוכות (כי שתי אותיות זיין נוצרו ע"י נטילת הדיו שהיה קודם בגג אות חית, שזאת חקיקה), ואי נימא (ואם נאמר שהנצר מחקיקה) דחשיב כתב אלא דלא הוי (אבל לא הייתה פעולה) כתיבה, א"כ מאי קושיא, והא בשבת לא כתיבא וכתב, אלא דמלאכת כתיבה בעינן (כדי לחייב על מלאכת כתיבה), ... ומוכח דחק תוכות לא חשיב כתב כלל, והיינו דכל שאין על זה שם כתיבה ממילא אין על זה שם כתב, ודו"ק, ורק לענין שבת ס"ל להמרדכי דגם ע"י כתב כזה חייב משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה.

(שמ' פק' לט,ל) **ויכתבו עָלָיו מכתב פתותי חותם** – אפשר שהלימוד השני מהזקף-קטן בפשט הכתוב מלמד שחוק תוכות אינו כתב בכלל אבל לפי המרדכי הוא מלאכת מחשבת לענין שבת, וגם לפי שנדרש שהאומנים יהיו (שמ' ויקהל לה,לה) **והשָׁבִי מִחֻשְׁבֹּת**: היינו שיעשו בכוונה לשמה.

דף על הדף יומא לה,א [במשנה: בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב. וברש"י על מעשה הכתב, קושר ד' קולמוסין בד' אצבעותיו וכותב שם בן ארבע אותיות כאחד. ... במנחת חינוך (מצוה תלו אות 1) תמה היאך אנו כותבין השם כסדרו, הרי כשכותבין י' ואח"כ ה' הוי כבר שם השם, וכשכותב אחר כך אות ו' הרי הוא מוחק את השם שהרי "היו" איננו שם. וא"כ ה"ל לחז"ל לתקן שיכתבו את ה' ואח"כ לפניו את ה" ואת הו', ואין לתרץ דהוי מקלקל ע"מ לתקן, דלכתחילה היכי שרי, וכתב דמכאן ראי' מוכח למש"כ הגינת ורדים דבעינן שיכתוב השם כסדרו, ולכן אף על גב דכשכותב י' ואח"כ ה' הוי שם השם, מ"מ כשכותב אח"כ ו' הוי מקלקל ע"מ לתקן, ולא יכלו לתקן שיכתוב ה' מקודם דבעינן שיכתוב כסדרו.]

ועל פי זה ביאר מה ה' השבח של בן קמצר שכתב כל השם בבת אחת, דבזה לא ה' רגע א' של קלקול השם ל' ה', דהרי בבת אחת כתב כל האותיות של שם השם.

ארמו"ר האמרי אמת זצ"ל (הובא בלקוטי יהודה ליוה"כ"פ) הוסיף על זה, שלכן איתא אצל הציץ (שמ' פק' לט,ל) **ויכתבו עָלָיו מכתב פתותי חותם קדש לה'**: נאמר **ויכתבו בלשון רבים**, שבכדי שלא יהי' רגע אחד קלקול בשם השם ח"ו, כתבו כמה אנשים בבת אחת ביחד את השם כדוגמת בן קמצר.

עוד אמר לבאר את הרבותא של בן קמצר שכתב שם השם בבת אחת, כי איתא במס' סופרים (פ"ה ה"ו) הכותב את השם אפילו המלך שואל בשלמו לא יפסיק, ולכן יש בזה מעלה שכותבין את כל השם בבת אחת בלי שום הפסק כלל.

חשוני חמד יומא לה,א

ושמענו בשם האמרי אמת זצ"ל עוד תשובה לשאלה זו למה לא היה אדם אחד יכול לכתוב? דהנה איתא ביומא דף לח ע"א דחכמים גינו את בן קמצר שלא רצה ללמד את מעשה הכתב, שהיה קושר ארבעה קולמוסים בארבע אצבעותיו וכותב שם בן ד' אותיות כאחת. והסביר ה-[תוספות יום טוב (שם פ"ג משנה יא)] שמעלתו בזה היא שיהא השם כולו נכתב בבת אחת, שלא יהיה רגע אחד שיהא השם חסר, והסביר האמרי אמת שבצלאל רצה להדר בהידור זה בצייץ **והעמיד ד' אומנים** שכל אחד יחרוט את השם הקודש בבת אחת, וע"י כך יכתב השם שבצייץ בבת אחת.

ויש להסתפק האם גם בספר תורה או בתפילין ומזוזות, יש מקום למעלה זו לכתוב השמות בבת אחת על ידי ארבעה אנשים? תשובה. שאלתי שאלה זו את גיסי הגר"ח קנייבסקי שליט"א והשיב לי שיהיה כתב מנומר והוא חסרון, כמבואר ברמ"א (תו"מ סימן שלג ס"ה).

(שמ' פק' לט,ל) **ויכתבו עָלָיו** – מונח רביעי, אפשר שמלת הוי"ה נכתבה ע"י ארבעה אומנים בבת אחת, ואות "ל" נכתבה ע"י אומן חמישי ומלת "קדש" או שנכתבה ע"י אותו אומן או אולי אחרים.

שמות תצוה כח,לו: וְעִשִׂיתָ צִיצִי זָהָב טָהוֹר וּפְסַחְתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קָדֹשׁ לָהּ:
[לו] וְשִׂמְתָּ אֹתוֹ עַל-פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל-הַמִּצְבָּת אֶל-מִוֶּל פְּנֵי-הַמִּצְבָּת וְהָיָה:
[לח] וְהָיָה עַל-מִצְבַּח אֶהָרֶן וְנִשָּׂא אֶהָרֶן אֶת-עֲנַן הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדָּשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל-מִתְנַת קְדָשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל-מִצְבַּח הַתְּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לַפְּנֵי ה':

רש"י (ח,ל) וְנִשָּׂא אֶהָרֶן - לשון סליחה, ואף על פי כן אינו זו ממשמעו, אהרן נושא את המשא של עון, נמצא מסולק העון מן הקדשים: **אֶת-עֲנַן הַקְּדָשִׁים** - לרצות על הדם ועל החלב שקרבו בטומאה, **אֶת-עֲנַן הַקְּדָשִׁים** – מונח רביעי, מלמד על לפחות ארבעה מיני עוונות הקשורים לקרבנות, שהם משני סוגים שעל חלקם הציץ מרצה ועל חלקם הציץ לא מרצה. זה מרומז בטעם מקף של **אֶת-עֲנַן** – מקף כרב-מצב העוונות שכהן גדול מרצה עליהם בנשאו את הציץ על מצחו (מצב א) לרצות על הדם ועל החלב שקרבו בטומאה (שני אלה מהווים שני עוונות), (ב) שמא תאמר שגם מרצה על העוונות הבאים, ודוחה את מצב (ב) ומונה מה מכיל מצב (ב)

כמו ששינוי (פסחים טז,ב) אי זה עון הוא נושא, (והולך וממעט אילו עוונות אינו מרצה) (טט: עון ג) אם עון פיגול, הרי כבר נאמר (ויקרא יט ז) לא רצה, (טט: עון ד) ואם עון נותר, הרי נאמר (ויקרא ז יח) לא יחשב, (טט: עון ה) ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא, שהרי עון הקדשים נאמר, ולא עון המקריבים, הא אינו מרצה אלא להכשיר הקרבן:

וְהָיָה עַל-מִצְבַּח הַתְּמִיד - אי אפשר לומר שיהא **עַל-מִצְבַּח הַתְּמִיד**, שהרי אינו עלי אלא בשעת העבודה, אלא תמיד לרצות להם, אפילו אינו על מצחו, שלא היה כהן גדול עובד באותה שעה. ולדברי האומר (יומא ז ב) עודהו על מצחו מכפר ומרצה, ואם לאו אינו מרצה, נדרש **עַל-מִצְבַּח הַתְּמִיד**, מלמד שמשמש בו בעודו על מצחו, שלא יסיח דעתו ממנו:

עַל-מִצְבַּח – מקף כרב-מצב מחלוקת מתי הציץ מרצה (א) בעודו על מצחו כהן גדול בשעת עבודה (ב) תמיד גם שאינו על מצחו של כהן גדול בשעת עבודה

וְהָיָה עַל-מִצְבַּח הַתְּמִיד – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. הדרשה היוצאת מהפשט היא מלמד שמשמש (הכוונה ממשמש) בו בעודו על מצחו, שלא יסיח דעתו ממנו:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור'ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מחפץ** - מוציא מפשט; **מרכא** = מרבי; **דוגא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שני ר'או רבוי /או מתפשט; **מרכא** טפחא - קב' שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בדר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלסא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שכחה: **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"פ.

1.5 שמות פקודי לח,כא (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות פקודי לט,לב: ותכל כל עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את-משה בן עשו: פ
(שמ' פק' לט,לב) **ותכל כל-עבדת** - זקא-גדול זקא-גדול בתפקיד שלוש ועוד שלוש, סה"כ ש.ש. נעזר בכתוב אחר בעל תבנית דומה.
מל"א ב,יב: ושלמה ישב על-כסא דנד אביו ותכן מלכתו מאר:

(מל"א ב,יב) **ושלמה ישב** - זקא-גדול זקא-גדול כל זקא-גדול בתפקיד שלוש, וכאן גם חיבורם שלוש ועוד שלוש, סה"כ ש.ש.
48 [נידושי אגדות למהר"ל סנהדרין כב], בתחלה מלך וכו'. **שש מעלות** שמלך שלמה, הם נגד שש מעלות שהיה לכסא של שלמה, שהיה עולה בהם ויורד בהם. ואלו שש מעלות נגד השמים שהם כסא ה', שנאמר השמים כסאי, אשר הגלגל עולה שש מזלות עד שהוא בתכלית רוממת שלו מן הארץ, ויורד שש מזלות ושלמה ישב על כסא ה'. ועוד מה שמספר כאן שש מעלות שמלך שלמה שהיה מולך על עליונים ותחתונים, כאלו היה מולך בשש רוחות, שהרי ישב על כסא ה', והוא יתברך ממליכין אותו בשש רוחות וכנגד אלו ו' היה לו שש מדריגות וכנגד אלו שש רוחות היה מלכותו של[א] היה יורד שלמה [בפעם] אחת שנתמעט המלכות עד האחרון,

המשך מהר"ל מלמד על **שלושה** דברים ועוד **שלושה** דברים. **שלושה ראשונים**: ביציאת מצרים נעשו אומה וזכו בארץ שזה עשאו לאומה שלמה והמליכו מלך המשלים שלמות האומה. ובהמלכת מלך עוד **שלוש** הכרתת זרעו של עמלק איבוד הרע מן העולם, בנין בית הבחירה, שכירת השכינה ביניהם.

נעזר ברעיון של מהר"ל על (מל"א ב,יב) **ושלמה ישב** בענין של שלוש ושלוש וסה"כ שש להסביר את (שמ' פק' לט,לב) **ותכל כל-עבדת [ש"ר מהדורת וגשל, התשס"א] דבר אחר (תה' לא,ט) תאכלנה שפתי שקר** מדבר במשה, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לעשות משכן מיד אמר להם (שמ' תר' כה,ב) **ויקחוי' תרומה** היה משה עושה במשכן והיו ליצני ישראל אומרים אפשר שהשכינה שורה על ידי בן עמרם. אמר ר' יוחנן ששה חדשים היה עוסק במשכן ג' חדשים עשאוהו וג' חדשים קפלוהו, אף על פי כן היו מליצין אחריו ואומרים הרי נעשה, (ותמהו האם) לא היה משה אומר שכינתו אצלנו, והקדוש ברוך הוא נתכון להעמיד המשכן בחדש שנולד בו יצחק אבינו, לא עשה אלא כשהגיע אותו החדש אמר הקדוש ברוך הוא למשה (שמ' פק' מ,ב) **ביום-ההוא הראשון באחד לחדש תקים את-משכן אהל מועד:**

אופן אחד של שלוש שלוש: (שמ' פק' לט,לב) **ותכל כל-עבדת** - זקא-גדול זקא-גדול בתפקיד שלוש ועוד שלוש, סה"כ ש.ש. ג'. **חדשים עשאוהו וג' חדשים קפלוהו**

בנין המשכן היה שלב ראשון לבנין בית הבחירה שהוא השלים מלכות ה' בשש רוחות [מהר"ל]. וגם השלים מעשי בראשית כפי [בעל הטורים] (ט: א) **ותכל כל-עבדת משכן** (1392). בגי' בעשרים וחמשה בכסלו נגמר (1392) [פסיקתא פ"ו: (ט: ב)] **ותכל** - לית. לומר כי עתה כלה מלאכת כל העולם [ב"ר ג,יב]

וכפי' [כלי יקר] (שמ' פק' לט,מג) ... כי **שלושה** פעמים נזכר כאן שעשו העבודה והמלאכה. ... ע"פ המדרש ... כל מעשה המשכן כנגד מעשה בראשית ... שנאמר (בר' ג,ב) **ונקל אלהים ביום השביעי מלאכתו** וגו' ... כי יש לך דברים שהם טובים כשהם כל אחד בפני עצמו אבל כשהם מעורבים יחד אינן טובים כי אין זיווגם עולה יפה, ע"כ אמר במעשה בראשית שכולם היו טובים כשהיו כל אחד מהם בעצמו דהיינו טוב פרטי, ואחר-כך אמר שגם טוב כללי היה בהם כי גם אחר שנתחברו כולם יחד היה חבורם טוב לכך חזר ואמר (בר' א,לא) **ונרא אלהים את-פל-אשר עשה והנה טוב מאד** (ויהי-ערב ויהי-לקר יום הששי: פ) **בבריאה** ה' עשה כל פרט לעצמו טוב, וחיבור כל הפרטים יחד טוב

כך בעבודת המשכן, מתחילה אמר (לט,לב) **ותכל כל-עבדת משכן אהל מועד** ... שמשמע שכל אחד בפני עצמו נעשה **אשר צוה ה' את-משה** ... אז סדרו את כל עבודה ועבודה על מקומו המיוחד לו דהיינו טוב כללי ... על הסדר הנכון דהיינו חיבור כל העבודה ביחד, ... (לט,מג) **ונרא משה את-כל-המלאכה** היינו מלאכת מעשה בראשית ... כאילו היתה היא ממש אותה המלאכה, לפיכך **ויברך אהם משה** .:

במשכן האומנים עשו כל פרט לעצמו טוב, וחיבור כל הפרטים יחד טוב, מלאכת המשכן כאילו היתה היא ממש אותה המלאכה כמו מלאכת מעשה בראשית

נברר משמע מלת **ותכל** - נאמר בסיום פי' [אור החיים] ... בזה העריכם הכתוב כאילו **ככל אשר צוה ה' את-משה** ככל התורה (כאילו קיימו את כל התורה) **בן עשו: ו**בזה נשרף ונפזר אפרו של חטא העגל: לפי פי' [אור החיים] אפשר שמלת "ותכל" תהיה במשמע **נשלם** איבוד אפרו של חטא העגל, כמו [תרגום יונתן] **ותכל** - ושלימת [כתר יונתן] ותושלם.

ותכל - זקא-גדול בתפקיד שלוש השלמות: [כלי יקר] השלמת בנין המשכן, [אור החיים] השלמת איבוד אפר חטא העגל, [בעל הטורים] ע"פ [ב"ר ג,יב] השלמת הבריאה.

כל-עבדת - מקף כבורר בין מלאכות שעשו החכמים ובין מלאכת המנורה שנעשתה מעצמה. כפי' [אור החיים] - א' שכלתה המלאכה אשר צוה ה' ב' לצד שהיו בה מלאכות שנעשו מעצמן שהיא מנורה שאמרו ז"ל שנעשית מעצמה, לזה לא כינה הכל עליהם כי יש חלק במלאכה שהוא לא נעשה אלא הכאה בקורנס והיא מעצמה כלתה.

כל-עבדת - זקא-גדול, בתפקיד שלוש עבודות: מלאכות שעשה הקב"ה בבנין המשכן, מלאכות שנעשו ע"י עושי המלאכה, שלימות החיבור הכללי בין כל המלאכות הפרטיות בין שנעשו ע"י השם ובין שנעשו בידי אדם.

אופן שני של שלוש שלוש: ותכל כל-עבדת - זקא-גדול זקא-גדול כעין פעמיים שלוש נקודות, נמצאת שלמות הבריאה במיזוג בין מלאכות הבריאה ומלאכות המשכן. צורת ז"ג היא כעין שני אות יוד ואת ו' גל הוי"ה. ז"ג ז"ג רמז לכעין הוי"ה הוי"ה. היות והתבנית ז"ג מופיעה שבעה פעמים בתורה, אפשר שמרמזת לשילוב בין שבעת ימי בראשית ושבעת אלפי שנים (ראה להלן).

(שמ' פק' לט,לב) **ויעשו בני ישראל** - פשטא מונח זקא-קטן, שני לימודים בפשט ע"פ [אברבנאל שמ' לט] בני ישראל כולם אלה לתת תרומה ונדבה, ואלה האומנים לעשות במלאכה (שפת"ח ללא שנוי אלא) עשו כאשר צוה ה'. מלת **בני** אינה מלווה בטעם מקף שבין

תפקידיו לברר משהו ולמעט משהו אז זה עשוי ללמד שכל אחד מבני ישראל עשה את מה שה' הטיל עליו לעשות.

ככל - תלשא בלימוד אלפניה ובליימוד לאחריה, בתפקיד תלשא (מבין התפקידים שיעורין חציצין מחיצין, בחינה נעלה). בתפקיד שיעור מדויק בשיעורי הפרטים, מחיצה וחציצה אלו כל המחיצות במשכן ובחצר, וכיון שמלת **ככל** אינה מלווה בטעם מקף אפשר שמעיד

שעבודת האומנים נעשתה בבחינה נעלה (כפי שנזכר בבצלאל ואהליאב) ודייקו כפי **אשר צוה ה' את-משה** ומפרש [אברבנאל] משה לא הלך לראות מה המה עושים באהליהם עד שנשלמה ומפני זה זכר הכתוב כאן כל הכלים שהביאו לפניו אחד לאחד בסדרם כפי הנחתם

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א: תמצית ההשקפה; אתגה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מדרגה; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני רבוי /או רבוי /או מופשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גריש'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחאה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחאה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

כדי שיראה חכמתם במלאכה ההיא ושלא שגו בה כלל.
אָשֶׁר – קדמא בתפקיד קודם, ע"פ [אברבנאל שמ' לט] מפני החלוף הנמצא ממה שנזכר כאן (פר' ויקהל פקודי) במעשה למה שנזכר שם (בפרשות תרומה, תצוה, כי תשא) בצוואה והודיע שאם היות שקצר כאן והאריך שמה או בהפך הכל היה **אָשֶׁר צִנָּה ה' אֶת-מִשְׁחָה**, **צִנָּה ה' אֶת-מִשְׁחָה** – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה, כאן כל אומן ביצע את מלאכתו בשלימות **אָשֶׁר צִנָּה ה' אֶת-מִשְׁחָה**. ופי' [אור החיים] לכל אחד נחשב שהוא נדב כל הי"ג מינים שבנדבה ועשה כל המלאכות.

במאמר המוסגר נביא עוד פסוק משבעה הפסוקים בתורה בהם מופיעה תבנית הטעמים זקא-גדול זקא-גדול בין שני קיסרים.
4. שמות בשלח טו,ז: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל **עֲרַב וַיַּדְבְּעֵם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:** (שמ' בשלח טו,ז), **עֲרַב וַיַּדְבְּעֵם** – זקא-גדול זקא גדול, [תורה שלמה]: האר"י לימד כי ער"ב שנה קודם סיום האלף הששי תחילת הגאולה, וזה שנת התשכ"ח, חדשים אחרים אחרי מלחמת ששת הימים בה זכה עם ישראל לכל ארץ ישראל ולהר הבית מקום בית מקדשנו. אפשר כי זקא-גדול זקא-גדול בין שני קיסרים מרמז לגילוי נבואי נעלה של תחילת הגאולה ער"ב שנה לפני סיום האלף הששי המרומז בזקא-גדול זקא-גדול בתפקיד שלוש ועוד שלוש סה"כ שש – האלף הששי.

[זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת פנחס [המתחיל בדף רטו עמוד א]] (הסברים בסוגריים ע"פ זוהר הסולם) קשר"ק קשר"ק קר"ק איהו דשוי קש"ר תקיעה שברים תרועה, דאתעבר ב"י שקר מן עלמא [דף ריט עמוד ב] דביה אומאה (שמ' בשלח טו,ז) (וַיֹּאמֶר כִּי-יָדַעְתָּ עַל-פִּי ה' מִלְחָמָה לְה' בְּעַמְלֶק (מִדָּר: פ) יתער בעלמא שיר פשוט וכפול ומשולש ומרובע דאיהו סליק אתוון דיליה י"ה יהי' יהו"ה (ג') ע"כ בההוא זמנא ובכ"ן (ג') ע"ב ועוד ו') צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלוזו וחסידים ברנה יגילו, ו' תוספת אלף שתיאאה (מרמז אלף הששי ש) קודם דיליה (שקודם אלף החמישי) עק"ב (שנים היינו קודם לסיים האלף הרביעי (ראה רש"י להלן)) חרב בי מקדשא ולבתר דיליה עד תשלום רע"ב (שנים קודם לסיים האלף הששי) יהיה ערב הדא הוא דכתיב (שמ' בשלח טו,ז) **עֲרַב וַיַּדְבְּעֵם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: (בר' מקץ מד,ב) כִּי עֲבַדְדֶךָ עֲרַב אֶת-הַנְּעָר וְגו', ע"כ: (טט: אות ק' בין ע"ב רמזה לחורבן, אות ר' (הבאה אחרי ק') בין ע"ב רומזת לתחילת הגאולה) ומסים [הסולם]: ודע כי כל אלו הקצין המוכאים בזהר הם בחינת אתערותא שלמעלה שתהיה במיוחד בזמן ההוא לגאול את ישראל. אמנם הדבר תלוי ודאי בתשובה (ע"כ רעיא מהימנא)**

[רש"י בבלי עבודה זרה ט,א] [חורבן בית שני ארע בשנת) תתכ"ח נמצא קע"ב חסרין מד' אלפים והכי תני בסדר עולם. זהר תורה עם זיו הזהר, ד (במדבר) הרב רוזנברג "ע"י, כאב, (אוצר החכמה ע' 188)] "סוד זמן קץ האחרון של "לא זכור" בעתה. (שמ' בשלח טו,ז) **עֲרַב וַיַּדְבְּעֵם** ואני יחודה הצעיר אומר כוונת רעיא מהימנא היא שחגלות יכול להמשך י"ט מאות שנה עד הוספות שבת של אלף הששי ולא יותר. ... לאור תשלום שנות גלות ... מספר תקיעה שבריי"ם תרועה"ה הוא ח"י מאות וח"י שנה, והיה זה בשנת תר"ם לאלף הששי. ונשאר פ"ב שנות חבלי משיח עד י"ט אליו חסד להיות בהן מלחמה לה' בעמלק בבח התנוצצת אור השם הו"ה של פשוט כפול משולש ומרובע שעולה ע"ב, ועם מספר עשר האותיות שלו עולה פ"ב כזה י"ה יהו"ה. וככלות י"ט מאות שנות גלות בשנת תשכ"ח לאלף הששי יישאר ע"ב שנה מן המאה השמינית כמנין בכ"ן, ואז יתקיים ובכ"ן צדיקים יראו וישמחו. ועד תשלום אלף הששי יישאר רע"ב. ואז יתקיים הכתוב (שמ' בשלח טו,ז) **עֲרַב וַיַּדְבְּעֵם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם**. ואני מוסיף הכתוב (זכריה יז,ד) וַיְהִי לְעֵתָּה עֲרַב וַיְהִי-אֵרוֹר: לכל בני ישראל.

שמות פקודי לט, לג: וַיִּבְרְאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶל-מִשְׁחָה אֶת-הָאֹהֶל וְאֶת-כָּל-כְּלָיו קַרְסָיו קַרְסָיו בְּרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדָנָיו:

[מדרש אגדה (בבור) (שמ' פק' לט, לג) וַיִּבְרְאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן. כיון שעשו ישראל את המשכן לא היו יודעין להקימו, אלא כל אחד ואחד הביא מלאכתו, זה אומר קרסיי, וזה אומר קרשיי, וזה אומר בריחיי, ושרתה רוח הקדש על משה רבינו והקימו: [רש"י] (שמ' פק' לט, לג) וַיִּבְרְאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְגו' - שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקדוש ברוך הוא הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים, שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו, וזהו שנאמר (שמ' פק' מ, יז) הִקַּם הַמִּשְׁכָּן: הוקם מאליו. מדרש רבי נתנחומא:

[שפת"ח ל (שמ' פק' לט, לג) וַיִּבְרְאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן ... דאם לא כן לא היה להם להביא איברים כי דרך האומנים שמקימים את הבית ואחר כך מראין את בניינם ועל זה פירש [רש"י] מפני שלא היו יכולין להקימו. ותו ק"ל (קשה לרש"י) והא שבעת המסעות בכל מסע ומסע היו מקימים אותו אם כן היה לו גם כן עכשיו להקימו. ועל זה פירש ולפי וכו' והוקם על ידי משה בפעם ראשונה מאליו ומן היום ההוא והלאה נזקף מאליו על ידי המקימין אותו בכל מסע(מכח הקדושה שההקמה של משה). (נח"י) כאן משמע דגם משה הקים על פי הנס אבל בכבודות דף ג"ז ובשבת דף צ"ב ובבכורות מ"ד ונדרים ל"ח משמע דמשה היה גבוה י' אמות לכך היה לו כח להקימו: [אברבנאל שמות לט] ... (שמ' פק' לט, לג) וַיִּבְרְאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶל-מִשְׁחָה אֶת-הָאֹהֶל כתב הרמב"ן ששעור הכתוב הזה כמו בוא"ו ויביאו אל משה את המשכן אֶת-הָאֹהֶל אֶת-כָּל-כְּלָיו כי יריעות שש משזר הן ששמן משכן כמ"ש. (שמ' תר' כ"ו, א) וְאֶת-הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר וָרִיעוֹת שֶׁשׁ מִשְׁזָר ויריעות העוים הם הנקראים אהל וכמ"ש (שמ' תר' כ"ו, א) וְעֵשֶׂיִת וָרִיעוֹת עוֹיִם לְאֹהֶל עֲלֵי-הַמִּשְׁכָּן. ונכון הוא. גם אפשר לומר שאין צורך להניח ו"ו חסרה בפסוק הזה. כי הנה משכן הוא שם נאמר בכלל ובפרט בכלל על כל הבית ובפרט על יריעות ש משזר כמו שאמר (שמ' פק' לח, בא) אֵלֶּה פְּתוּיֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁזָר הָעֲזָתָה. ולכן אמר על משכן העדות וכליו. (שמ' פק' לט, לג) וַיִּבְרְאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶל-מִשְׁחָה וביאר בפרט איך הביאו אותו כי לא היה עדין קשור ומונח בהנחותיו כי עדין (לא) הקימוהו. ופרט מפני זה באמרו אֶת-הָאֹהֶל אֶת-כָּל-כְּלָיו. ויראה מסגנון הפסוקים האלה שהאומנים חכמי לב אשר עשו את המלאכה כאשר שמעו מפי משה את כל אשר צוה השם לעשות במלאכה ההיא. עשו מלאכתם באהליהם ולא הראו למשה דבר ממה שהיו עושים.

(שמ' פק' לט, לג) וַיִּבְרְאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶל-מִשְׁחָה – מהפך פשטא זקא-קטן, שני לימודים שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב, (לימוד א) ע"פ [רש"י] ע"פ [נתנחומא] גם הלימוד השני יצא מפשט הכתוב שה' צוה למשה להניח ידו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו, (לימוד ב) [אברבנאל] מלת "משכן" היא שם כללי לכל הבית, וגם שם פרטי על יריעות שש משזר

ב"ה טוב טעם ודעת למדוד (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבו**; **דורא** – מצרף; **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא מש**; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול**; 3; **רביע**; 4; **מנח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשישם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים/אחרים בתרשיב"פ.

רבי יוסי בר יהודה דריש ריבוי ומיעוט: (שמ' תר' כה,לא) **ועשיית מנחת - ריבה, ונתב טהור - מיעט, מקשיה תעשה המנחה - חזר וריבה. ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל, מאי רבי - רבי כל מילי, מאי מיעט - מיעט של חרס (לשיטת ר' יוסי בר' יהודה פ"רש"י: חרס ראוי להתמעט יותר מהכל (הוא הרחוק ממתכת)).**

מתני' [מנחות פ"ג,מ"ד]. שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה. שבעה נרותיה מעכבין זה את זה. וגו' [בבלי מנחות כה,א] גמ'. מ"ט? הריה כתיב בהו (רש"י (שמ' תר' כה,לו) **פפתריהם וקנתם ממנה יהיו פלה מקשה אחת ונתב טהור**): . תנו רבנן: מנורה היתה באה מן העשת (חומר גלם) ומן הזהב, עשאה מן הגרוטאות (רש"י זהב שבור (מכלים)) - פסולה, משאר מיני מתכות (רמב"ם: אבל לא מגרוטאות) - כשרה. (חזור למנורה מזהב) מאי שנא מן הגרוטאות פסולה? דכתיב: מקשה והויה, שאר מיני מתכות נמי זהב והויה! אמר קרא: (שמ' תר' כה,לא) **תעשה, לרבות שאר מיני מתכות (במסכת סוכה זה היה הכלל האחרון המרבה שאר מתכות). ואימא: לרבות גרוטאות! לא ס"ד, דאמקשה כתיבה הויה. (שמ' תר' כה,לא) תעשה נמי אמקשה כתיב! מקשה מקשה לעכב. זהב זהב נמי לעכב! האי מאי? אי אמרת בשלמא: מן הגרוטאות פסולה, משאר מיני מתכות כשרה, היינו זהב זהב מקשה מקשה לדרשא, אלא אי אמרת: מן הגרוטאות כשרה, משאר מיני מתכות פסולה זהב זהב מקשה מקשה מאי דרשת ביה? מאי דרשא? דתניא: (שמ' תר' כה,לט) **פכר ונתב טהור יעשה אתה את כל-הפלים האלה: באה זהב - באה ככר, אינה באה זהב - אינה באה ככר; (שמ' תר' כה,לא) גביעיה פפתריה ופרתיה, באה זהב - באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה זהב - אינה באה ככר, (שמ' תר' כה,לא) גביעיה פפתריה במדבר פיסקא סא]. ואימא נמי: באה זהב - באה קנים, אינה באה זהב - אינה באה קנים! ההוא פמוט מיקרי (מנורה של קנה אחד). (במ' בהע' ח,ד) וזה מעשה המנחה מקשה ונתב, באה זהב - באה מקשה, אינה באה זהב - אינה באה מקשה. (במ' בהע' ח,ד) מקשה דסיפא למאי אתא? למעוטי חצוצרות (הבאות מכסף שגם במ נאמר מקשה אבל יכולים לבוא מגרוטאות של כסף), **שבעה באה [רמב"ם בית הבחירה ג, ד] בד"א בשעשאוה זהב אבל שאר מיני מתכות אין עושין בה גביעים כפתורים ופרחי, וכן מנורה הבאה זהב תהיה כולה ככר עם נרותיה ותהיה כולה מקשה מן העשות, ושל שאר מיני מתכות אין מקפדין על משקלה, ואם היתה חלולה כשירה. [הלכה ה] ואין עושין אותה לעולם מן הגרוטאות בין שהיתה של זהב בין שהיתה של שאר מיני מתכות. [כסף משנה בית הבחירה ג,ה"ד] במה ד"א בשעשאוה של זהב וכז'. בפרק הקומץ רבה (מנחות כ"ח) ויליף להו מקראי ופירש"י מן העשת עשייתה חתיכה שלימה ומכה בקורנס עד שיצאו ממנה כל כליה. ומ"ש אם היתה חלולה נראה לפרש דהיינו לומר שאינה מקשה:******

במדבר בהעלת ח,ד: וזה מעשה המנחה מקשה ונתב עד-ורכה עד-פרחה מקשה הוא פמראה אשר הראה ה' את-משלה פן עשה את-המנחה: פ [ספרי במדבר פיסקא סא] אין במנורה נרות גביעים כפתורים ופרחים אלא בזמן שהיא מן הככר מין זהב מין קשה: מברייתא דומה על (שמ' תר' כה,לט) לומדים ב-[מנחות כה,א] ככעין יוצא מהכלל להקל ולא להחמיר אינה באה זהב - אינה באה ככר; ... אינה באה זהב - אינה באה גביעים כפתורים ופרחים.

לפי תבנית הטעמים היוצא מן הכלל שבא להקל ולא להחמיר נמצא בפסוק (שמ' תר' כה,לא) **פ ועשיית מנחת ונתב טהור מקשיה תעשה המנורה** (גרשיים מהפך פשטא) **ורכה ונתב גביעיה פפתריה ופרתיה ממנה יהיו:** פשט הכתוב (שמ' תר' כה,לא) **מקשיה תעשה המנורה** מציג חיוב עשית מנורה בהקשה כפ' (רש"י בבלי ראש השנה כד,ב) (שמ' תר' כה,לא) **מקשיה תעשה המנורה** - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה את קניה ואת נרותיה אברים אברים, ואחר כך ידביקם כדרך הצורפים שקורין 'שולדיר' (בלעז), אלא כולה באה מחתיכה אחת, וגו'

(שמ' תר' כה,לא) **מקשיה תעשה המנורה ורכה ונתב** – גרשיים מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן רומז לשני למודים. (למוד א) (שמ' תר' כה,לא) **מקשיה תעשה המנורה** – ב-[בבלי סוכה ג,ב] **בבלי סוכה ג,ב** זה היה הכלל האחרון של למוד מהפסוק הזה במדת כלל ופרט וכלל. הכלל האחרון מרבה כעין הפרט. ריבה כל המתכות ומיעט עץ וחרס. או זה היה הרבוי האחרון במדת רבוי מיעוט רבוי ומיעט רק חרס. (למוד ב) [בבלי מנחות כה,א] מהכתובים (שמ' תר' כה,לא) ו-(שמ' תר' כה,לו) למד (א) זהב ומתכות אחרות מעשת ולא מגרוטאות (ב) שאם אינה זהב אינה באה ככר, אינה באה מקשה, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, והמעטת הקשויים מרומזת בתבנית הטעמים תביר מרכא טפחא של (שמ' תר' כה,לא) **גביעיה פפתריה ופרתיה** וכנראה שכאשר אינה נעשית מזהב גם אין חובה שהקנים והקישוטים **ממנה יהיו:** אלא יכולים להיעשות איברים איברים. (למוד ב) ללמד ב-[ספרי במדבר פיסקא סא] מ-(במ' בהע' ח,ד) **וזה מעשה המנחה מקשה ונתב** כמרומו בתבנית הטעמים מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים (למוד א) הפשט מדבר על עשיית מנורת זהב בהקשה, אבל הדרשה מהפכת מן הפשט ומלמדת שבאין זהב פטור מעשייה בהקשה; פטור מנפת ככר, פטור מקשויים. צ"ע מהו (למוד ב) והאם הוא שונה מ-(למוד א) כאן.

מוצע לומר כי מדת כלל ופרט וכלל מרומזת ב-(שמ' פק' לט,לו) **את-המנחה הטהרה** – קדמא ואולא בתפקיד כעין כלל, הנלמד ב-[בבלי סוכה ג,ב] והפסוק המלא **שמות פקודי לט,לו: את-המנחה הטהרה את-נרותיה נרות המערכה ואת-כל-פליה ואת שמן המאור:** והנאמר ב-[בבלי מנחות כה,א] וב-[ספרי במדבר פיסקא סא] הוא הרחבה של הפרט ומוכל בכלל האחרון המרחיב למתכות אחרות. (שמ' תר' כה,לא) **ועשיית מנחת ונתב** הכתוב הוא סמיכות **טהור** וזה שם תואר, טעם מלת **מנחת** טפחא פוסק את הסמיכות והטעמים מרכא טפחא מרמזים על קבוצה העשויה להתרחב וכך מתקבלת משמעות כללית המרמזת לנאמר ב-[בבלי סוכה ג,ב] **בבלי סוכה ג,ב** רבי דריש כללי ופרטי: (שמ' תר' כה,לא) **ועשיית מנחת - כלל, ונתב טהור - פרט, מ מקשיה תעשה המנורה חזר וכלל. שמנורה תיעשה ממתכת. מנורת זהב חייבת להיעשות מקשה תעשה המנורה.**

ב-[בבלי מנחות כה,א] למד מהכתובים (שמ' תר' כה,לא) **מקשיה תעשה המנורה** ו-(כה,לו) **פפתריהם וקנתם ממנה יהיו** (א) זהב ומתכות אחרות מעשת ולא מגרוטאות (ב) שאם אינה זהב אינה באה ככר, אינה באה מקשה היינו אפשר לעשותה מחלקים מולחמים, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, הכתוב (שמ' תר' כה,לא) אינו מתבנית קדמא ואולא הנוכחת בהרבה למודי כלל ופרט. תבנית הטעמים של הכלל האחרון ב-(שמ' תר' כה,לא) **מקשיה תעשה המנורה** – גרשיים מהפך פשטא נמצאה בכתובים אחרים כרומזת לכעין תפקיד של יצא מן הכלל ללמד דבר אחר כעין הכלל, יצא להקל ולא להחמיר. משמע שיש כלל בנושא המנורה. אפשר שהכלל הזה נמצא ב-(שמ' פק' לט,לו) **את-המנחה הטהרה**.

(שמ' פק' לט,לו) **את-המנחה** – מקף כבורר בין מנורת זהב ובין מנורה מחמרים אחרים, (שמ' פק' לט,לו) **את-המנחה הטהרה** – קדמא ואולא בתפקיד ללמוד בכתוב ככעין כלל ופרט ויש לעיין האם יש גם כלל סוגר בפסוק או יש ללמוד בכל זאת מ-(שמ' תר' כה,לא). (שמ' פק' לט,לו) **את-נרותיה נרות המערכה** – פרט הבורר בין מנורת זהב אז נרות במקשה ובין שלא מזהב אז נרות לא במקשה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל"כ במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

שמות פקודי מלח: ניקם את-החצר סביב למשכן ולמזבח ויתן את-מסד שער החצר
ויכל משה את-המלאכה: פ

ועוד לומדים מענין הקמת המשכן ע"י משה (שמות פקודי מלח) **ניקם את-החצר סביב למשכן ולמזבח ויתן את-מסד שער החצר** וגו' (שמות פקודי מלח) **ולמזבח ויתן** – זקף-קטן זקף-גדול, גי' שמות הטעמים עולה יס"ד מלכו"ת עולה תקע"ו, יס"ד מיצג את ז"א, גי' המלים המוטעמות עולה תקנ"ט עולה (לפי אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל) מבש"ר טו"ב וההפרש מתקע"ו עולה טו"ב עולה שם אהו"ה ר"ת (בר' א, א) את השמים ואת הארץ, שם הקישור של שמים וארץ, אור הגנוז של התורה, שם הדעת, הספירה המקשרת בין ג' ראשונות חכמה בינה דעת ובין ז"א (חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות).
 אופן הסבר נוסף: (שמות פקודי מלח) **ולמזבח ויתן** – זקף-קטן זקף-גדול, מייצג אחד מרפ"ח נצוצות קדושים בבריאה. יש ביניהם המייצגים יסודות של תורה שבעל-פה.

ולמזבח (בית יוסף להבה (שמ' מש' כא,א)) (תה' קכבט) למען ביתה' אלהינו שמקריבין קרבנות שעושים גי'כ שלום²¹⁵
 אבקשה טוב לך, שיהיה לנו תשובה לאומות העולם, [הערה 215] ראה רש"י שמות (כ, כא) ד"ה ותחלה כו' שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. ובתורת כהנים ויקרא (דבורא דנרבה יג, טז) "כל המביא שלמים מביא שלום לעולם וכו'" עיי"ש.
 גי' ויתן עולה תס"ו (בעזרת האוצר הנ"ל) גי' (תה' קכבט), י"ה שלום"ב בחיל"ך המזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים.
 גי' ר"ת מ'אשר ש'מנה ל'חמו ו'הוא י'תן מ'עדני מ'לך. מלת ש'מנה אותיות משנ"ה אותיות נשמ"ה (שפתי כהן במדבר פרשת במדבר) דבר אחר כלי שמנה כלי היינו ששים מסכתות, שמנה משנה. את כל כלי השרת, אלו הצדיקים המשרתים לפני הקדוש ברוך הוא: בגד תכלת, רמז על כיוסי ציצית: כל כלי המזבח. אלו הצדיקים שנובחו על קידוש ה'. יבואו, ירמוז רמז על פסוק (תה' עט,ט) **אלהים באו גוילם בנחלתך**, (ר' אשר פחימה בשם הרמח"ל תקט"ו תפילות תפילה שרו גי' הלכ"ה (60) **אילת השחר** (בר' ויחי מט,כ) מאשר שמנה לחמו. הח"ח (החפץ חיים, בתורת הבית פ"ו) כתב וראיתי בסה"ק שהפליגו מאוד בלימוד המשניות מפני שהוא יסוד התורה שבע"פ וכתבו שאשר בן יעקב הוא ממונה למעלה על לימוד המשניות ורמז לדבר מאשר שמנה לחמו שמנה הוא אותיות משנה וכל מי שהוא בקי בה אינו מניחו לראות פני הגיהנם עכ"ד,
תהלים עט,א: מזמור לאסף אלהים באו גוילם בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעינים:

(תה' עט,א) **אלהים** – פזר מעביר רעיון מהפסוק למקום אחר בתורה שבכתב ו/או בעל-פה. מזמור הנאמר בט' באב, ובעת צרה.
מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק יח הלכה ד [בתשעה באב, ארבעה פסוקים משל ירמיה, (ירמ' יד, יט) **המאס מאסת את יהודה,** עד (ירמ' יד, כב) **כי-אתה עשית את-כל-אלה:** ושני מזמורים הללו, (תה' עט,א) **אלהים באו גוילם בנחלתך**, ועל (תה' קלז,א) **על נהרות בבל**; ואף על פי שבכל מקום דברי קדושה מקדימין לדברי קבלה, בזה דברי קבלה מקדימין לדברי קדושה.
 מזמור (תה' קלז,א) **על נהרות בבל** מסתים בפסוק (תה' קלז,ט) **אשריו שיאחזו ונפץ את-עלליך אל-הסלע: שיאחזו** – שלשלת שבתורה יש ארבע שלשלת העשויות להשלים את הנצוצות הקדושים למספר רפ"ח.

שמות פקודי מלח: כי ענן ה' על-המשכן וימם ואש תהיה לילה בו לעיני כל-בית-ישראל בכל-מסעיהם: חזק חזק ונתחזק רש"י (שמ' פק' מלח) **לעיני כל-בית-ישראל בכל-מסעיהם** - בכל מסע שהיו נוסעים היה ה-ענן שוכן במקום אשר יחנו שם. מקום חנייתן - אף הוא קרוי 'מסע', וכן "וילך למסעיו" (בר' יג,ג), וכן "אלה מסעיו" (במ' לג,א), לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו, לכך נקראו כולן 'מסעות'.
ליקוטי שיחות ו' האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל, עמ' 238 [**בכל-מסעיהם** – לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו, לכן נקראו כלן **מסעות** (רש"י) ... כי מכיון שמטרת ה"חנייה" מלכתחילה היא ה"מסע" שלאחריה, כלומר: מטרת הגלות היא גאולה, הרי בפנימיות ובהעלם – "חנייה" זו היא כבר לפני כן "מסע".

(במ' בהע' ילד) **וענן ה' עליהם יומם בנסעם מן-המחנה:** ס (במ' בהע' ילד) **וענן ה' עליהם** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או חלה אותה הלכה. אפשר שהכתוב (שמ' פק' מלח) **כי ענן ה' עליהמשכן** מלמד על הענן המרכזי וענני הכבוד המקיפים מחנה ישראל. טעם מלת **כי** תרסא (תלישא קטנה) בתפקיד בעל בחינה נעלה שהיא כעין מחיצה (ראה תפקידי תרסא בכותרת) מאלו שאינם בעלי בחינה זאת. טעם מלת **וענן** קדמא בתפקיד מקדים שעל-פי התנהגותו מתנהגים העננים האחרים.
כי ענן – תרסא קדמא, הענן מקדים לשכון על המשכן כמחיצה המסתירה את (מלד,לה) **וכבוד ה' מלא את-המשכן**. ומשהו מהבחינה הנעלה של כבוד הוי' מרומז בתבנית הטעמים זקף-קטן זקף-גדול של המלים (שמ' פק' מלח) **יומם ואש** גי' 403 = 307 + 96 = מש"ה ואליהו" (הרב י"ר פאלוך זצ"ל)
 ההפרש מתקע"ו (גי' הטעמים זקף-קטן זקף-גדול) 403 = 576 - 173 = הגי' להלן מאוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל.
 1. אנכ"י הוי"ה אלהי"ך:
 2. נוקבי"ה: (שם אחר לספירת מלכו"ת)

כי – תרסא, בתפקיד מחיצה, להראות סיום חומש בס"ת, אבל זה לא מופיע בסיומי חומשים אחרים.
בבלי מנחות לא, ... דאמר רב: הכותב ס"ת ובה לגמור, גומר ואפילו באמצע הדרך. מיתבי: הכותב ס"ת, בא לו לגמור, לא יגמור באמצע הדרך כדרך שגומר בחומשין, אלא מקצר והולך עד סוף הדרך! כי קא אמר רב - בחומשין. והא ס"ת קאמר! בחומשין של ס"ת. איני? והא ר' יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב: **דב' חזב' לד,יב) לעיני כל-ישראל** באמצע הדרך! ההיא באמצע שיטה איתמר. רבנן אמרי: אף באמצע שיטה. רב אשי אמר: באמצע שיטה דווקא. והלכתא: באמצע שיטה דווקא.
דברים וזאת הברכה לד,יב: ולכל הניד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל-ישראל:
 אפשר כי (שמ' פק' מלח) **כי ענן** – תרסא קדמא, מרמז שכל חומש יש לסיים באמצע שיטה, כי גם בפסוק זה שהוא אחרון בחומש שמות מופיע כתוב דומה לסיום ספר דברים **לעיני כל-בית-ישראל**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורניר) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבו; **מחוק** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבו; **דורא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני ר'או רבו ו'או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מינה רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; **הישיריה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.8 שמות פקודי לח,כא (התשפ"ה)

שמות פקודי מ,א; וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: נוטריקון לאו אמור, לאו בעשה הבא של הקמת המשכן והקדשתו. **[רמב"ן]** על דעת רבותינו (ראה סעי' ז), שהוא יום שמיני למלואים (ראה ו' שמ' ט,א), טעם הכתוב, שתקים את המשכן ויעמדו כן ולא תורידנו ולא תקימנו עוד. וזוהו למד משה כי (שמ' פק' מ,ב) **ביום-החדש הראשון** תהיה הקמתו לעמדה, הנה ידע כי שבעת ימי המלואים יצטרך להקים ולהוריד.

שמות פקודי מ,ב: ביום-החדש הראשון באחד תקים את-משכן אהל מועד:

(שמ' פק' מ,ב) **תקים** – זקא-גדול, בתפקיד שלוש. שלוש הצעות:

(הצעה א) [רמב"ן] ... ונראה לדעתם, כי בשבעת ימים הראשונים היה מקים אותו בבקר בבקר, ועומד כן כל היום וכל הלילה, וכעלות השחר היה מוריד אותו וחוזר ומקימו מיד; כי הכתוב אמר (וי' צו תל,ה) **ופתח אהל מועד תשבו ימים וְלַיְלָה**, ואין פתח לאהל, רק בעת הקמתו; וכבר דרשו **[תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,יד]:** (שמ' תצ' ט,ד) – **אַל-פתח אהל מועד** בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא מפורק; ואמרו **[זבחנים נה,ב]:** שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין, שנאמר (וי' ג,ג) **וַיִּשְׁחֲטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד** – בזמן שפתוח ולא בזמן שנעול; וכן במשכן, עד שלא העמידו הלויים את המשכן ואחר שפרקו את המשכן – פסולין; ועוד, שהיה מקריב בו תמיד של בין הערבים ומדליק את הנרות בערב. ובי'ויקרא רבא' ראיתי (?) וראה במ'ר יב,טו): היה משה מעמידו ומפרקו שני פעמים בכל יום. רבי חנינא הגדול אומר: **שלוש פעמים בכל יום, שנאמר: תקים, (שמ' פק' מ,ז) הוּקַם, (שמ' פק' מ,ז) וַיִּקַּם** – אחת לתמיד של שחר ואחת למלואים ואחת לתמיד של ערב. ויתכן שכל זה רגילות, להודיע ענין הקמתו והסדר, ולא יעמידנו מפורק כלל.

(ב) בהקמה עצמה מופיעה מלת ויקם שלוש פעמים, מלמד על שלוש הקמות, הקמה (א) מדרש שיריעות המשכן קמו – עמדו ללא תמיכת העמודים, בלי (א) ו-(ב) המשכן מפורק, אין פתח, הקרבנות ששחטן באין פתח פסולין. הקמה (ג) קלעי החצר כי אחרת הקרבת הקרבנות במשכן שהוא בנין ארעי תחשב שחוט חוץ (לא כן במקדש שהוא בנין קבע, חסרון הקלעים לא פוסל).
(שמ' תצ' ט,ד) **אַל-פתח** מקף כבורר מתי אהל מועד נקרא אהל מועד. ותשובת תו"כ בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא מפורק; או דלתותיו סגורים (דלתותיו נעולים).

(וי' ג,ג) וַיִּשְׁחֲטוּ – זקא-גדול בתפקיד שלושה למודים. **(למד א)** בזמן שפתוח ולא בזמן שנעול; **(למד ב)** עד שלא העמידו הלויים את המשכן **(למד ג)** ואחר שפרקו את המשכן – (הקרבות שהוקרבו) פסולין

(שמות פקודי מ,ח) וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת-אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת-קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת-בְּרִיתוֹ וַיִּקַּם אֶת-עַמּוּדָיו:

(שמות פקודי מ,ג) ס וַיִּקַּם אֶת-הַחֲצֵר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת-מִסְךְ שַׁעַר הַחֲצֵר וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת-הַמְּלֶאכָה: פ

(הצעת ג) תקים – זקא-גדול, בתפקיד שלוש, משכן בארץ, משכן שהוקם על המשכן שבארץ והוא משכן מלכות, שהוקם ע"י מדרגת משה בעליונים שהו"א זעיר אנפין. ומשכן עליון שהוא בינה שהוקם ע"י ההוא דסתים וגניזו לעילא לעילא אוקים וסעידי כלא (מקים ומסייע להקמת המשכנים האחרים שהוזכרו).

[זוהר כרך ב (שמות) פרשת פקודי דף רמ עמוד א] ... (שמות פקודי מ,ח) וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן, (שמות פקודי מ,ח) ויקם משה וגו', ת"ח כד אוקים ליה משה למשכנא אתקם משכנא אחרא עמיה ומשכנא עלאה אוקים (נ"א אוקיר) וסעידי כלא בגין דמשכנא עלאה סתים וגניזו איהו לעילא לעילא ומשכנא אחרא אתקם על משכנא דלתתא וקיימא עליה (ס"א עמיה, ומשכנא עלאה ההוא דסתים וגניזו לעילא לעילא אוקים וסעידי כלא, ומשכנא אחרא ההוא אתקם על ידא דמשכנא דלתתא קיימא עליה) בחילא דההוא משכנא עלאה על כלא, וכמה דאתקם משכנא דלתתא על ידא דמשה אוף הכי לעילא ע"י דההוא (נ"א דרגא דמשה) דבנה משה, מנלן, דכתיב **וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן, את דייקא לאתחזאה דתרי משכנין ברזא דמשה אתקנו (נ"א אתקמו), אמר רבי יוסי וכי **וַיִּקַּם מֹשֶׁה** והא כלא עד לא אתקנו, וקיימה לאו איהו אלא כד אשתלים כלא ועאל שייפא בשייפיה מאי ויקם, א"ר יצחק **בתלת סטרין** אוקים משה ית משכנא מה כתיב **וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת-אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת-קַרְשָׁיו** בהני תלת סטרי אוקים משה ית משכנא ובהני תלת סטרי אסתלק משכנא ואתכפיא סטרא אחרא ועל דא כד אוקים משה להאי סטרא אתכפיא דסטרא אחרא בגין כך משה אוקים ליה ולא אחרא,**

[זוהר כרך ב (שמות) פרשת פקודי דף רמ עמוד א] פירוש (הסולם): (שעג) ת"ח כד אוקים וכו' בוא וראה, כשהקים משה את המשכן, הוקם משכן אחר עמו, דהיינו המלכות. ומשכן העליון, שהוא בינה, מקים ותומך הכל, משום שמשכן העליון, הוא סתום וגנוז למעלה למעלה. ומשכן אחר שהוא המלכות, הוקם על המשכן שלמטה, שעשה משה, ועומד עליו בכח משכן ההוא העליון על הכל, שהוא בינה. וכמו שהוקם המשכן שלמטה בידי משה, אף כך למעלה, דהיינו המלכות, הוקם על ידי ההוא, שהוא מדרגת משה, דהיינו ז"א.

מאין לנו. כי כתוב, (שמ' פק' מ,ח) **וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן, אֶת הוּא בדיוק (טט) ר"ת אֶת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת – ר"ת א' ה' ו' ועוד ה' ו' א', פעמיים שם מיוחד הו"א הו"א = או"ה, אפשר רמז לו"א אבל הכפל עשוי ללמד למדרגת א-לקות נעלמה/נעלה מאד שהקימה את המשכן העליון - בינה), שהוא הראות ששני משכנות נתקנו בסוד משה. שהם המשכן שלמטה, והמשכן שלמעלה שהוא המלכות, שנתקן ג"כ ע"י מדרגת משה שהוא זעיר אנפין.**

שמות פקודי מ,ח: וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת-אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת-קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת-בְּרִיתוֹ וַיִּקַּם אֶת-עַמּוּדָיו:

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת פקודי סימן יא] ... (שמ' פק' לט,ג) וַיִּבְרָאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶל-מֹשֶׁה וְגו', וכתוב (שמ' פק' לט,ג) וַיִּבְרָא מֹשֶׁה אֶת-כְּלֵי-הַמְּלֶאכָה וְגו', ... אמרו לו ואם כן למה אינו עומד שהרי כבר נצטערו בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב להעמידו ולא היו יכולין והיה משה מיצר על דבר זה עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לפי שהיית מיצר שלא היה לך עשייה ולא חלק במלאכת המשכן לפיכך לא יכלו אותן חכמים להעמידו בשבילך כדי שידעו כל ישראל שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם ואיני כותב לו הקמה אלא על ידך שנאמר (שמ' פק' מ,ח) **וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן, וכן הוא אומר (שמ' פק' מ,א) **וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:** (שמ' פק' מ,ב) **ביום-החדש הראשון באחד תקים את-משכן אהל מועד:**, אמר משה רבש"ע איני יודע להעמידו, אמר ליה **עסוק בידך ואתה מראה להעמידו והוא עומד מאליו ואני כותב עליך שאתה הקימתו שנאמר (מ,ז) וַיְהִי בַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּאֲחֶדָּה לַחֲדָשׁ הוּקַם הַמִּשְׁכָּן:**, ומי העמידו משה שנאמר (שמ' פק' מ,ח) **וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן**, וגו'**

הסקה מ-[תנחומא פקודי סי' יא] **וַיִּקַּם מֹשֶׁה** – קדמא ואולא, כלל שמצוה נקראת על שם גומרה **אֶת-הַמִּשְׁכָּן** – רביע, שלוש קבוצות אנשים עסקו במלאכת המשכן (א) בצלאל (ב) ואהליאב (ג) וכל חכמי לב, וההקמה הייתה ע"י (ד) משה. במראית עין האדם נראה מקים אבל ה' הוא המקים ולרמז ר"ת **אֶת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת – ר"ת א' ה' ו' ועוד ה' ו' א'**, פעמיים שם מיוחד הו"א הו"א פנימיות התורה מלמדת שהקמת המשכן בארץ מקימה משכנות עליונים ורק משה ידע שם **ההוא**, שהוא מדרגת משה, דהיינו ז"א. הסקה מ-[זוהר פקודי רמ,א] (שמות פקודי מ,ח) **וַיִּקַּם מֹשֶׁה** – קדמא ואולא מלמד על כעין כלל כלשהו, ואחריו פרטים המלמדים מהו הכלל **אֶת-הַמִּשְׁכָּן** – מקף כבורר בין למוד בפרטי המשכן בארץ ובין פרטי משכן בספירת בינה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מקף** פשט – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפסט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **מונח קטן** – החצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"פ.

מוצע לומר שבכל משכן יש אדנים, קרשים, בריחים, עמודים. בעולם המעשה אלו חמרים שבטבע, בעולם היצירה אלו הצורות הרוחניות של אדנים, קרשים, עמודים. במדרגת משכן בינה אלו היעודים הרעיוניים של אדנים, קרשים, בריחים, עמודים. **(שמות פקודי מ,ג) ס וַיִּקַּח אֶת-הַחֲצֵר** – ר"ת ו' א' ה' אותיות שם הו"א = או"ה, אפשר רמז לז"א. **ס וַיִּקַּח אֶת-הַחֲצֵר** – מונח רביע, רמזו ללפחות ארבעה למודים. **(א) להצניע את העבודה במשכן ובפרט במזבח (ב) להצניע מקור הדבור למשה [בעל הטורים] (שמות פקודי מ,ג) רמז למאן דאמר (ברייתא דמלאכת המשכן פרק יד) שמעל מזבח הנחשת היה הדבור בא למשה, פ"י למשכן ולמזבח ששיכינה שורה על המזבח. (ג) [אילת השחר] (שמות פקודי מ,ג) (ובמושב זקנים מבעה"ת כתבו לפי שהקים אותם וסדר כל דבר על סדרו ומתכונתו וגמר מלאכה היו כמכוש אחרון וכל הגומר מצוה היא נקראת על שמו): (ד) [אברבנאל פרשת פקודי מ] כאשר צוה ה' את משה. שהיה בה כפי מצות ההקמה לא כפי המצוה הראשונה וכן בחצר מפני שבצוואה הראשונה נזכר קודם הכיור וכן מצות ההקמה נזכר אחריו הוצרך לומר ויקם את החצר סביב למשכן ולמזבח כלומר שהוא היה הדבר האחרון כפי סדר מצות ההקמה.**

שמות פקודי מ,ג: וְשִׁמְתָּ שֵׁם אֶת אֲרֹן הָעֵדוּת וְסַכְתָּ עַל-הָאָרֶן אֶת-הַפָּרֹכֶת:

[מדרש הגדול] (שמ' פק' מ,ג) וְשִׁמְתָּ שֵׁם אֶת אֲרֹן הָעֵדוּת. מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא למשה כיצד מסדר הקרשים וכיצד מעמיד את המשכן, ואחר כך הראהו היאך מניח כל כלי וכלי במקומו וסידר לו כל העבודות, כיצד מקטיר הקטורת, כיצד מעריך הנרות, כיצד מושח כל הכלים, כיצד מקריב כל הקרבנות, כיצד מקדש אהרן ובניו, כיצד מלבישן, כיצד מושחן, כיצד שורפין את הפרה. **תאנא חמשה עשר צוויין נצטוה בו ביום, ואיזה יום, זה יום שהוקם המשכן, אדם כי יקריב (ויקרא א, ב), צו את אהרן (שם ו, ב), קח לך עגל (שם ט, ב), יין ושכר אל תשת (שם י, ט), איש איש מבית ישראל אשר ישחט (שם יז, ג), כמועשה ארץ מצרים (שם יח, ג), קדושים תהיו (שם יט, ב), אמור אל הכהנים (שם כא, א), וישלחו מן המחנה (במדבר ה, ב), כה תברכו (שם כג, ב), קח מן המשכן (שם ד, ה), נשיא אחד ליום (שם יא), בהעלתך (שם ה, ב). קח את הלויים (שם ו), ויקחו אליך פרה (שם יט, ב). ומניין שעשה משה סדר נצטוה לא חסר ולא יתר, דכתיב (שמ' פק' מ,ג) כָּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ בְּןֵי עֹשֶׂה.** כן עשה וכן היה עתיד לעשות.

[ילקוט שמעוני תורה פרשת פקודי רמז תיז] (שמ' פק' מ,ג) וְסַכְתָּ עַל-הָאָרֶן. תנו רבנן חמתה מחמת סכך ולא מחמת דפנות. רבי יאשיה אומר אף מחמת דפנות מאי טעמא דרבי יאשיה דכתיב **וְסַכְתָּ עַל-הָאָרֶן אֶת-הַפָּרֹכֶת** פרכת מחיצה היא דכתיב והבדילה הפרכת לכם וקא קרייה רחמנא סכך אלמא בעינן מחיצה בסכך, ורבנן האי דקאמר רחמנא דליכוף בה פורתא כי היכי דתיחזי כסכך: **(שמ' פק' מ,ג) וְסַכְתָּ עַל-הָאָרֶן** – מקף כבורר בין משמעות מלת "על" כמעל ובין משמעותה כסמוך. אפשר שתבנית הטעמים של (שמ' פק' מ,ג) **וְסַכְתָּ עַל-הָאָרֶן** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מלמדת שילוב בין שתי המשמעויות של מלת "על" כהסבר ה-**[ילקוט]** ורבנן האי דקאמר רחמנא דליכוף בה פורתא (לכופף הפרוכת קצת בחלקה העליון כלפי הארון) כי היכי דתיחזי כסכך.

שמות פקודי מ,טז: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ בְּןֵי עֹשֶׂה: ס

(שמ' פק' מ,טז) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה – (סלוק) טפחא אתנח כהטעמת (דב' וא' ו,ד) שמע ישראל, קבוצת הפסוקים של קבלת עול מלכות שמים, מעיד שמתוך קבלת עול מלכות שמים מחלטת התאפשר להתבצע **כָּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ בְּןֵי עֹשֶׂה**. **(שמ' פק' מ,טז) וַיַּעַשׂ** – טפחא בתפקיד רבוי (ולא בתפקיד שנוי) וזה הנאמר ב-**[מדרש הגדול] (שמ' פק' מ,ג) ומניין שעשה משה כסדר שנצטוה לא חסר ולא יתר, דכתיב (שמ' פק' מ,ג) כָּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ בְּןֵי עֹשֶׂה**. כן עשה וכן היה עתיד לעשות. ועוד יש לומר שגמלת **(שמ' פק' מ,טז) כָּכֹל** בחולם חסר וללא מקף אחריה מעידה על כל מחלט. **אלא שבענין (במ' חקת כח) וַדְּבַרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע [רש"י שם כ"י]** והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים, (אמר משה למורים על סלע כלשהו) המן הסלע הזה שלא נצטוינו עליו נוציא לכם מים: **[רש"י] (במ' חקת כ"א)** לפי שלא צוה המקום להכותו אלא **(במ' חקת כח) וַדְּבַרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע**, והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא, אמרו שמה צריך להכות כבראשונה, שנאמר **(שמ' בשלח יז, ו)** והכית בצור, ונודמן להם אותו סלע והכהו: **(שמ' פק' מ,טז) כָּכֹל** – תלשא מלמדת אלפניה ולאחריה בתפקידי תלשא: שעורין חציצין מחציצין הלכה למשה מסיני. השמת כל חלק וכל כלי מהמשכן במקום המתאים לו, הוא כמו להעמידו במחיצה שלו, וזה הנאמר ב-**[מדרש הגדול] (שמ' פק' מ,ג) מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא למשה כיצד מסדר הקרשים וכיצד מעמיד את המשכן, ואחר כך הראהו היאך מניח כל כלי וכלי במקומו (שמ' פק' מ,טז) אֲשֶׁר** – קדמא **צִוָּה ה' אֹתוֹ** – דרגא תביר טפחא בתפקיד קבוצה עם הלכה או ענין שיה לפרטיה או כל הפרטים מצטרפים לענין אחד של הקמת המשכן ויצוב כל כליו במקומם; ובצוע כל הפעולות על הסדר. **בְּןֵי עֹשֶׂה**: - מרכא מרבה סלוק מגביל ובושה"כ רבוי הגבלות. וזה הנאמר ב-**[מדרש הגדול] (שמ' פק' מ,ג) עשה משה כסדר שנצטוה לא חסר ולא יתר,**

שמות פקודי מ,כא: וַיָּבֵא אֶת-הָאָרֶן אֶל-הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת פְּרֹכֶת הַמִּסְפָּה וַיִּסֶּךְ עַל אֲרֹן הָעֵדוּת פֶּאֶשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה: ס

הָאָרֶן אֶל-הַמִּשְׁכָּן – זרקא סגול – ביום הקמת המשכן שם הכפורת על הארן והכניסו מושלם כשמושו לקודש הקדשים. זה משמע תוספת של שלמות. ואח"כ **וַיִּשֶׂם אֶת פְּרֹכֶת הַמִּסְפָּה וַיִּסֶּךְ עַל אֲרֹן הָעֵדוּת** שם הפרוכת להפריד בין קדש הקדשים ובין הקדש. בימי המילואים הכניס הארן והכפורת בנפרד לקה"ק ובהק"ק הגיח הכפורת על הארן. **הַמִּסְפָּה וַיִּסֶּךְ** ג' = 125 + 96 = 221 = יא"ר, אי"ר, כסא דוד רכ"א לוגין, כוסי רוי"ה הוא אר"ך (ע"ש בבני יששכר), בשבת קמז: מדובחא ועד עצרתא וכו', והיינו בחודש אי"ר (בשני יודין) אויבי ישובו ליבשו ר'גע. והמזמור מדבר כשהיה דוד חולה ונתרפא. עיין בחת"ס על שבת קמ"ז: **ההפרש מתקע"ו = 221 - 576 = 355 = שנה שמיא (מאן דכר שמיא), בור"א עול"ם, מחשב"ה, ספיר"ה-סידור יעב"ץ (344) (שמ' פק' מ,כא) פֶּאֶשֶׁר צִוָּה ה'** – תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ושממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **אֶת-מֹשֶׁה** מקף סלוק

[בעל הטורים] חזרה יחירה על שם המקור כתיב על כל דבר ודבר, כנגד מה שאמר משה **(שמ' תשא לב,ג) מִתְּנִי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ: והרבה להזכירו, והם ח"י פעמים כאשר צוה ה' את משה, [ויקרא רבה א,ח] וכל אשר צוה ה' . וכנגדם תקנו ח"י ברכות. ואחד כאשר צוה ה' (את-משה) כן-עשו, ותקנו כנגדו ברכת המינים וכו'. ויש בהם קי"ג תיבות, וכן בסופי הברכות וכן בסופי הברכות (ט) של תפילת שמונה עשרה) ... וקיי"ג פעמים לב בחומש שצריכים כוונת הלב (עיין [תענית ב,א])**

טט - לפחות בפרשת פקודי אותה תבנית טעמים. א' שלא כל הנאמר למשה היה מיועד להעברה; ב' עשו כעין מעשה בראשית בכוונות אבל לא ממש מעשה בראשית. בכת"ר מצאנו יותר מה"י פעמים כאשר צוה ה' את-משה. האדמו"ר ממ"ש הסביר ש-(לה,כב) ובצלאל ... עשה לא נכלל כי אינו לרבים.